

F5

Mariendal

100

ÅR

1906 - 2006

Frivilligt Dreng og Pige Forbund
Frederiksberg 5. kreds
Mariendalsvej 17
2000 Frederiksberg
39 319 319
F5@FDF.dk
www.FDF.dk/f5

Oplag: 300 stk.
Tryk: www.lasertryk.dk

FESTSKRIFT
i anledning af

FDF F5 Mariendal's
100 års jubilæum

27. oktober 2006

Indhold

Side 6	FDF F5 Mariendal startes
Side 9	Det daglige arbejde - før og nu
Side 23	Sommerlejre og udlandsture
Side 29	Svend Hornsyld
Side 32	Medlemstallet gennem tiderne
Side 34	Orkesterarbejde
Side 36	Idræt og sport
Side 38	Fusion mellem FDF F5 og FPF Mariendal
Side 41	Jomsborg
Side 43	Høbjerg
Side 47	Hald Sø Lejren
Side 58	Kredshuset på Mariendalsvej
Side 60	Bestyrelsen og lederne

FDF F5 Mariendal bliver 100 år

FDF F5 Mariendal har gennem de 100 år altid forstået at se tilbage på sin historie, og i arbejdet med børn og unge, at tage udgangspunkt i den. Dette betyder ikke at kredsen ikke kunne forny sig og være aktuel, da man ofte er forud for det som børnene og de unge interesserer sig for.

Det at interessere sig for sin historie har også betydet at kredsen altid har fejret alle mærkedage og runde fødselsdage. Tidligere med meget store parader og fester. Ved de store jubilæer er der også altid blevet udgivet et festskrift eller kommet et stort særnummer af kredsbladet *Budstikken*. Her har der altid været et tilbageblik på årene fra kredsens start og til jubilæumstidspunktet. Disse historiske dele af festskriftet var gerne skrevet af de personer som havde været med i de fleste af årene.

Kredsens bestyrelse og ledere syntes også at vi i dag på 100 års dagen, skulle fortsætte denne tradition, men ingen af os har været med så længe, så jubilæum festskriftet er ikke i så stort omfang som tidligere baseret på egne oplevelser, men på tidligere skrevne jubilæumsskrifter og andre arkivalier fra kredsen.

Jeg har påtaget mig at samle dette materiale og nedskrive det på en lidt anden måde end tidligere. Det er klart at der ofte vil være forskellige synspunkter og opfattelser af de historiske begivenheder, og jeg håber at den der har en anden opfattelse, eller endog kan påvise eventuelle direkte fejl, vil bære over med mig. Jeg vil også takke dem som har været behjælpelig med oplysninger, gennemlæsning og skrevne bidrag.

Tilslut vil jeg ønske kredsen tillykke med de 100 år og sige F5 Mariendal tak for de nu snart 58 år som jeg har været med.

Jeg vil håbe at kredsen også fremover i de næste 100 år vil kunne give børn og unge lige så mange oplevelser som jeg har haft.

Jeg vil slutte denne indledning med nogle vers fra digtet "En lejr sang" som FDF digteren Erik Mortil skrev i bogen "Jeg binder en laurbærkrans" fra 1938.

Tak, Far, at hvad der så end sker,
saa har du dog din Vej,
og Tak for hver en Gang, vi ser
et Glimt deri af dig.

Lær mig at kæmpe uforsagt,
saa vinder du din Sejr.
Et Hverv fra dig jeg saa faar rakt
maaske paa denne lejr.

Og lær du mig at kunne se
den Pligt, der nu er min,
saa kan, vor Gud, din Vilje ske
- ja først og fremmest din.

Vor Far, du lærte mig saa tit,
den sande Vej var din,
nu, Herre, lad mig naa saa vidt,
jeg kalder Vejen min.

Jørgen Friis

FDF F5 Mariendal startes

I 1902 blev FDF startet af Holger Tornøe og med stor hjælp af Ludvig Valentiner. Det hele startede på Frederiksberg men bredte sig hurtigt til hele landet. F5 blev stiftet i 1906 som den 5. kreds på Frederiksberg, men i øvrigt i samme år som den 4. kreds. Men om starten for 100 år siden vil det nok være mest hensigtsmæssigt at lade kredsens stifter fortælle, som han gjorde det i kredsens 30 års jubilæumsskrift i 1936, men først hvad der er anført i kredsens dagbog fra den tid:

Den 27. oktober 1906 blev FDF Frederiksberg 5. kreds stiftet. I 1905 var den midlertidige Mariendals kirke blevet opført og et nyt sogn oprettet omkring denne kirke. Seminarirektor E. Albeck var blevet sognepræst ved kirken og så gerne, at der blev påbegyndt et kristeligt ungdomsarbejde i sognet. FDF ville på sin side gerne have det nye sogn med ind under arbejdet på Frederiksberg, og så dannedes Forbundets 5te kreds på Frederiksberg i efteråret 1906. Det blev stud.jur. Oluf Skjerbæk, som boede i Mariendal sogn, og i et par år havde været delingsfører i FDF Frederiksberg, der på forbundets 4-års fødselsdag fik overdraget den opgave at søge den nye kreds organiseret.

Oluf Skjerbæk havde været delingsfører i F1 i nogle år inden F5 blev startet.

Selv om Skjerbæk stoppede sit aktive FDF arbejde kort tid efter han gik af som kredsfører for anden gang i 1912 forblev han til sin død en rigtig F5'er, kom til alle store arrangementer og altid til kredsens Basar.

Oluf Skjerbæk skriver så videre:

Jeg ser endnu for mig den allerførste snævre kreds af medarbejdere og drenge, jeg mindes det første øvelsesmøde på Lollandsvejs skole hvor der var mødt 6 drenge, og jeg sender kærlige tanker til de hjem i Mariendals sogn og udenfor, som var de første til at vise nogle ikke videre erfarne unge mænd den tillid at betro dem deres drenge til møder og marchture. Jeg må have lov til her at fremdrage, at der også blev bedt for denne nye kreds, måske vi, som da var unge, ikke gjorde det godt nok og ofte nok,

men jeg ved at arbejdet blev taget op og fortsat under bøn til Gud, og har han ikke indtil nu velsignet arbejdet?

Hvad skal der så i øvrigt til, når en FDF kreds skal begyndes? Vi følte særligt at der var 3 ting som var nødvendige:

- Nogle venner som kunne være medarbejdere i et arbejde for dansk ungdom
- Nogle hjem som ville gøre den første begyndelse ved at betro os deres drenge
- Nogle forstående mænd som ville stille lokaler og de nødvendige meget beskedne pengemidler til rådighed for os.

Vi var i 1906 nogle få venner som troede på at der også i Mariendals sogn var jordbund for en FDF kreds, jeg nævner her Aage Lønberg Holm og brødrene Holger og Frederik Schrøder. Vi fik hurtigt drenge betroet både fra hjem der stod menigheden nær, og som gennem deres børn ønskede direkte at støtte arbejdet, og fra hjem der slet ikke havde slige tanker med at sende deres drenge.

Lokalerne havde vi ikke stor vanskelighed med, Lollandsvejens skole blev af skoleinspektøren beredvilligt stillet til rådighed til øvelsesmøde en gang om ugen. Vores 14-dags møder holdt vi i private hjem, både hos pastor Albeck og hos mine forældre i den første tid, da deltagerne i møderne kun talte et dusin eller to. Det allerførste 14-dags møde blev endda holdt i mit studerekammer. Der er en egen glæde ved at tænke på denne begyndelse i stilhed og i det små, så vi fik lejlighed til at udvikles og modnes.

Kredsen var dog ikke mange måneder gammel før den vovede sig frem i dagens fulde lys. Den 10. februar 1907 kunne vi stille med 34 deltagere ved F4s faneindvielse og måneden efter var der marchtur til Damhussøen. Oprettelsen af en ny kreds vil altid stille lederne overfor nye opgaver, og dette følte vi i høj grad i den første tid. Det er nok muligt at vi savnede en del uddannelse, vi måtte nu og da improvisere, hvor det måske havde været bedre om der havde været en solid lærdom at falde tilbage på, men der er jo grænser for hvad der kan nås i retning af uddannelse, når det hele skal være fritidsarbejde. Men vi savnede i hvert fald ikke lysten og viljen til at sætte arbejde ind for sagen, og det førte over mange vanskeligheder.

Den 26. april 1907 fik kredsen sit samlingsmærke, den reglementerede fane med kredsmærket. Fanen blev indviet ved en parade på Ride- og Beslagskolen på Kong Georgs vej. Holger Tornøe var til stede og talte, og derpå deltog kredsen - 50 mand stærk - i en for hele Frederiksberg

afdelingen fælles marchtur til Charlottenlund. Foråret 1907 var i det hele en frugtbar tid, der begyndtes på uddannelse af kredsspillemand, der spillede fodbold, ja, der var endog roning på Sortedamssøen. Vi nød godt af hvad der var fælles for hele den Frederiksbergske afdeling.

På årsdagen for kredsens stiftelse deltog vi i Landsforbundets efterårsfest i Odd-Fellow Palæet, og i november var vi nået op på 80-90 medlemmer og fandt tiden inde til at holde det første forældremøde. Vi måtte udenfor sognet for at finde et lokale, idet Mariendals kirken i dens nuværende skikkelse med menighedshus endnu ikke var fuldført. Forældremøderne gentoges og er siden en regelmæssig tilbagevendende begivenhed i kredsens liv.

Den 15. marts 1908 nød kredsens den ære at være med til indvielsen af den nye og statelige Mariendals kirke, og menighedshuset blev derefter kredsens hjemsted, når det ikke drejede sig om øvelsesmøder.

Det er klart at der ud fra dagbøger, jubilæumsskrifter mv. kan skrives meget mere om kredsens første år og om de mange personer som var med til at præge kredsens. Men vi har valgt at fortælle lidt mere om arbejdet i de øvrige kapitler, ikke mindst i kapitlet *Det daglige arbejde før og nu*.

Oluf Skjerbæk, til venstre, sammen med sin bror ved kredsens basar i 1960

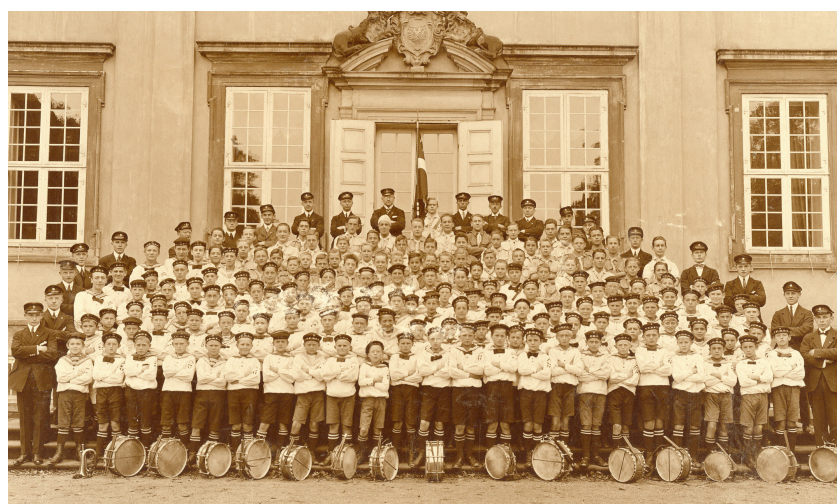
Det daglige arbejde, før og nu

Går vi tilbage i tiden helt til starten, kan vi se i de gamle skrifter at FDF arbejdet blev opbygget omkring:

- 14-dags møder og enkelte forældremøder
- Ugentlige øvelsesmøder
- Ture, enten march ture eller ture til skov og strand
- Festlige parader og store fælles kreds arrangementer
- Sommerlejre og weekend ture

Efterhånden kom flere andre aktiviteter til:

- Musikarbejde
- Væbneridræt med lejrlivet
- Idræt og sport
- Senior arbejdet

FDF F5 i 1921

For FDF har det altid været vigtigt at vi i det daglige arbejde beskæftigede os med det som børnene og de unge syntes var spændende, sjovt og underholdende. FDF er et frivilligt arbejde og er lederne i FDF ikke gode nok til at opfylde det krav så bliver børnene væk, så enkelt er det. Det har vi selvfølgelig heller ikke altid været, de gamle ledere syntes selvfølgelig at aktiviteterne i *gamle dage* var de bedste, og yngre ledere vil måske helst være helt med på det nyeste og kopiere de aktiviteter som børnene ofte kan få bedre andre steder.

En anden meget stor forskel mellem før og nu, er de store muligheder som børnene og unge har til at vælge mellem alt muligt spændende, og ikke mindst afprøve så meget som muligt. Ja, nogle flytter rundt mellem fritids-, sportsklubber og ungdomsorganisationer som var de i gang med at zappe på TV. En sådan overgang er jo ikke kommet på en gang og FDF har derfor lige fra start haft glæde af at kunne bygge arbejdet op omkring et trykt miljø og godt kammeratskab, og i overensstemmelse med FDFs formålsparagraf *At møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus.*

Møder

De første 14-dags møder, som senere blev til månedlige kredsmøder, var først og fremmest af underholdende og oplysende art, mange forskellige personer er gennem årene inviteret til disse møder for at fortælle historier, om spændende oplevelser og rejser, vise lysbilleder eller på anden måde underholde. Senere fik kredsen filmapparat og igennem en menneskealder var det en stor succes når der blev vist film, enten film som kredsen selv havde optaget på lejre og ture, eller det var underholdningsfilm som var lejet.

Bambiklassen da den næsten var på sit største tal i 1948/49.

Alle disse møder havde, og har, fortsat en fast indhold, nemlig sangene. På møderne er der altid blevet sunget meget fra FDFs egne sangbøger *Danske Drenges Sangbog* som blev til *Den grå* og endelig *March og lejr*. Hvert år udkom en ny *March og lejr* og nye festlige sange skulle læres så man kunne dem, når man kom på sommerlejr. Også de gamle danske sange og de sange der er skrevet specielt til FDF er en del af disse møder.

Tidligere startede møder med at kredsens fane blev rullet ud mens man sang *FDF træd an! FDF hver mand!* Den var skrevet allerede i 1907. FDF er en kristelig forening og det siger sig selv at disse møder, altid sluttede med en salme og lille bøn.

I midten af 50'erne var der en dalende interesse for disse møder, der var nok for lidt aktivitet for børnene. Programmerne blev derfor ændret til mange virksomhedsbesøg, bl.a. gik turene til aviserne, Christiansborg, General Motors, Zoologisk Have osv. Det blev godt modtaget og er stadig noget som kredsen benytter engang imellem.

Udover de store møder for hele kredsen fik man efterhånden møder for de enkelte aldersgrupper, pøgemøder, pøltemøder, væbnermøder, patruljemøder, seniormøder osv. Alle møder hvor børnene var aktive og helst skulle lære noget. Det blev disse ugentlige møder der efterhånden blev de normale møder og er i dag de vigtigste i det daglige arbejde. I stedet for de månedlige kredsmøder valgte F5 Mariendal i 60'erne og 70'erne at alle møder skulle foregå samme ugedag og ikke mindst i samme bygning, så kunne hver aldersgruppe arbejde med det som passede dem bedst og man oplevede fortsat at man var med i en stor kreds.

FDF F5 i 1975

Kredsens møder er gennem de 100 år holdt mange steder, afhængig af hvad slags møde det var, og hvordan mulighederne var på det givne tidspunkt. I starten i 1906 var det de private hjem der blev brugt, og i mange år har dette *mødested* spillet en meget stor rolle for kredsen, især omkring patrulje- og seniormøder, bibeltimer, planlægnings- og

udvalgs møder, og andre mindre møder. Da Mariendals Kirkes menighedshus blev færdig i 1908 var det helt naturligt, at dette sted blev kredsens faste og vigtigste mødested. En gang om ugen havde kredsen hele menighedshuset og de fleste af alle møder blev afholdt her. Kredsen fik også sit eget lokale som blev brugt til mindre møder bl.a. til patruljemøder for væbnerne, til depot for forbundsbluserne, til kredsens filmudstyr og til det nødvendige administrative arbejde. Dette lokale havde vi indtil 2006, hvor vi kunne flytte det over i vores nye kredshus på Mariendalsvej.

I 1942 fik kredsen sine første egne lokaler udenfor Mariendals kirken. Det var en lille stueejlighed i Rantzausgade 12 i en ejendom der var ejet af Schouw & Co. Her blev i mange år afholdt alle væbnernes patruljemøder og også enkelte ledermøder. I slutningen af 50'erne skilte Schouw & Co sig af med deres ejendom og vi kunne ikke længere optage en beboelseslejlighed. I øvrigt skete det samme med det lokale vi havde på Hejrevej til vores lejrudstyr, så kredsen måtte se sig om efter noget andet. Der blev starten på flere lejemaal på Fasanvej og Mariendalsvej. I 1960 lejede vi først et lille baghus lige overfor Nitivej og da Seniorklubben var blevet en realitet i 1966 indgik vi lejemaal i nogle kælderlokaler på Fasanvej oppe ved Godthåbsvej. Først fik vi halvdelen af lokalerne til seniorerne og senere den anden halvdel til væbnerne. I 1982 flyttede vi til meget bedre kælderlokaler, disse lå på Mariendalsvej 70 & 74 i en stor beboelsesejendom. Vi fik dem sat rimeligt pænt i stand og de opfyldte da også de fleste af vore ønsker. Men beboerne fandt det ikke altid lige spændende, når vi havde lidt udendørs aktiviteter i gården, og de mange børn der kom til møderne på den faste ugedag, var da heller ikke altid lige lydløse. I dag kan vi sige at heldigvis blev vi truet med, at enten købte vi lokalerne til en forholdsvis dyr pris eller vi ville få et lejemaal der kunne siges op med kort varsel. En anden løsning måtte findes, og helst i nogle lokaler som var helt vores egne.

Det blev så indfriet ved købet i 2003 af Mariendalsvej 17, men mere om dette i kapitlet *Kredshuset på Mariendalsvej*.

Øvelsesmøder

Øvelsesmøder hed det da FDF blev startet. Fra starten var det en hjørnesteen i FDFs daglige arbejde, det var primært gymnastik og eksercits og så selvfølgelig lidt lege og boldspil. I kredsens start foregik det på Lollandsvejens skole og lidt senere kom det så til at være Duevejens skole der var rammen om den *fysiske* træning. Formålet var at sikre at børnene fik fysisk træning, lærte disciplin og at marchere, så FDF kunne vise sig frem på gaderne.

Øvelsesmøderne, eller gymnastik som det senere blev kaldt, viste sig at være noget af det mest sejlivede FDF arbejde der var sat i gang. Uden væsentlige ændringer foregik disse ugentlige møder indtil sidste halvdel af 1970erne, og vi havde fortsat gymnastiksalen på Duevejen skole til starten af 1990erne. I de sidste år dog uden mødepligt og gymnastikken blev mere og mere erstattet af boldspil og leg.

Parader og ture

Når FDF lige fra starten kunne vokse sig stor, og i rigtig mange år kunne forblive den største ungdomsorganisation i landet, hang det bl.a. sammen med at FDF, og dermed også F5, turde vise sig frem. Det kunne bl.a. være på marchture i kvarteret, hvor en stor mængde børn i flotte og ens forbundsbluser kunne gå i takt til musikken fra tamburkorpset og orkesteret. I spidsen for hele kredsen, sammen med orkester og tamburkorps, var der også en tamburmajør og vores fane, så man var stolt af at være med og det var en, på den tid, vældig god agitation for at blive FDFer.

I kredsens første mange år foregik en kredstur med leg og øvelse, f.eks. til Damhussøen, også med march både frem og tilbage.

Den årlige Jomsborg sommerlejr startede med tog til Frederikssund, og så marcherede man med fane og orkesteret i spidsen til Jægerspris og efter en is pause gik man delingsvis resten af vejen, i alt 17 km for både de små og større børn, bagagen blev dog kørt.

Mønstring på henholdsvis Duevej skole i 1960 og på Landbo Højskolen i 20erne.

Et par gange om året var der mønstring på Duevej skole, hvor hele kredsen stillede i galla, hvilket betød at også væbnerne og opefter skulle komme i hvid bluse, delingsførerne i mørkt tøj og førerkasket. Her blev der så uddelt mødeknapper til dem der ikke havde forsømt ret meget i årets løb, foretaget udnævnelser og meget mere.

De helt store marchture og parader var selvfølgelig altid i forbindelse med store arrangementer, f.eks. med hele Frederiksberg distrikt eller med alle FDF kredse i København til fest i KB hallen.

FDF under verdenskrigene

I de gamle jubilæumsskrifter er der anført, at under den første verdenskrig (1914-1918) mødte arbejdet i kredsen store vanskeligheder, idet flere af kredsens førere blev indkaldt. Men på trods heraf gik arbejdet dog og de sædvanlige 14-dags møder blev afholdt og kredsture manglede heller ikke. Om den anden verdenskrig (1939-1945) skriver en af kredsens daværende ledere bl.a.: *Jeg husker så tydeligt den 1. september 1939. Vi var samlet nogle stykker på et arbejds hold på Højbjerg, og da aviserne gennem længere tid havde bragt de mest alarmerende meddelelser, blev radioen jo aflyttet med interesse. Pludselig blev udsendelsen afbrudt, og der blev meddelt, at tyskerne var marcheret ind i Polen. Sindene kom hurtigt i oprør, og der blev ikke bestilt ret meget mere den dag, men ingen af os tænkte dengang på at vi senere kom til at leve i et besat land.*

Da Danmark den 9. april 1940 blev besat kom der også mange spørgsmål omkring FDF: *ville arbejdet blive forbudt? og hvordan skulle man nu tilrettelægge arbejdet?* Det viste sig at det ikke blev let, mørklægningen bevirkede at møderne for de mindre børn blev flyttet til om eftermiddagen. Flere af lederne blev indkaldt til C.B. tjeneste, og når sirenerne lød, mens der var møde, måtte de fleste af lederne tage af sted til deres arbejdspladser. Efter befrielsen blev alle også klar over at flere af lederne havde deltaget i de illegale grupper. Flere FDF ledere måtte lade livet for Danmark, men F5 gik fri.

Af andre ting fra denne periode kan nævnes:

- Ved mønstringen i 1940 var kredsen på 233, i 1941 på 246, i 1942 på 257.
- Gymnastiksalene lukkes pga. brændselsmangel.
- Streng frost giver springning af hovedvandlektion i Trørød, og Højbjerg lukkes.
- Gudstjenesterne flyttes fra kirken til menighedshusets store sal.
- Vandre- og teltture må aflyses, men Jomsborg lejre gennemføres.
- Kredsmøder flyttes til lørdag eftermiddag.
- Hilsner fra Boys Brigade i England gennem Røde Kors.
- Den, af tyskerne, dikterede spærretid stopper næsten fuldstændigt FDF arbejdet.
- I 1945 belægges Duevej skole med flygtninge og al gymnastik stopper igen.

Basaren 1945 blev en meget speciel oplevelse for dem som var med. På den sidste aften da salget var ved at være slut, kom meddelelsen om at tyskerne havde kapituleret, og den glæde det medførte satte sit præg på resten af aftenen. For dem der blev tilbage blev nationalsangen sunget og aftenen sluttede med en tak til Gud for befrielsen og en bøn om at den snart måtte komme til Norge. I dagene derefter kom der mange hilsner fra kredsens gamle venner i England, Skotland og Sverige.

Væbnerarbejdet

Arbejdet med de lidt større børn tog sin begyndelse i 1910. Holger Tornøe skriver i sin hilsen til kredsen i anledning af 50 års jubilæer i 1956, at det var F5 der tog initiativet til et forsøg med en 4. klasse for hele Frederiksberg, en forløber for væbnersporten og et udtryk for fremsyn. Men det var med væbneridrættens indførelse i FDF i 1919 at der for alvor kom gang i arbejdet med de større børn. Kredsen var med fra starten både med anskaffelse af telte og øvrigt lejrudstyr og med brugen af det på de lånte lejrgrunde Først ved Galopbanen og senere Kollekolle, Højbjerg, Hareskoven, Roskilde og Farum området og hvad de mange steder gennem årene har heddet. Men det blev på årets første pinselejr og på sommerlejren at væbnerarbejdet rigtigt kom til udfoldelse.

Væbnertur i 20'erne.

Teltene var dengang spidstelte hvor der kunne være ca. 8 drenge.

Tilmelding til turene foregik ved at man skrev sig i en bog i vinduet i menighedshuset. Man havde fri lørdag kl. 16:00, så turen startede kl. 17:00

Det daglige væbnerarbejde foregik i patruljer, hver med 6-7 børn og en patruljefører. Der findes tykke bøger om alt det som væbnerne skulle eller burde lære. Som nævnt ovenfor var der lejrlivet med bål, madlavning og lejrarbejder, men også knobbinding, orientering med kort og kompas, wood-craft, morse- og flagsignaler mv., var på arbejdsprogrammet. Konkurrencen blev også en stor del af væbnerlivet. Der blev afholdt kreds-, distrikts- og landmesterskab i de forskellige discipliner. Mange er de faneplader, og andre præmier, som F5 Mariendal har hentet hjem i tiden, kommer fra disse øvelser. Desuden var der jo væbnermærkerne i alle disciplinerne, som man kunne opnå ret til at bære på venstre ærme på forbundsblusen, hvis man vel og mærke bestod prøven. Alt dette betød at

sammenholdet og kammeratskabet i en patrulje kunne blive stort og måske vare hele livet.

Deltagelse i de store landslejre har også altid været en del af væbnerarbejdet. Men i samklang med tiden er denne storlejr nu også for pilte, men det er stadig fra væbnerne og seniorvæbnerne man ser de meget flotte lejrarbejder, såsom broer, tårne, svævebaner og indgangsportaler, der altid er på disse lejre.

Fra væbnerlejren på Hald Sø Lejren i 1965.

De 3 væbnerløfter blev, med hånden på kredsens fane, aflagt af 3 drenge på alles vegne i kirken.

At blive væbner var og er også noget særligt, det foregår ved en optagelses ceremoni. I ældre tid altid først i kirken, hvor de 3 væbnerløfter blev aflagt, og så et festligt møde afsluttende med væbnersangen. Man fik selvfølgelig også overrakt et dokument med væbnerløfterne, behørigt underskrevet af kredsføreren, som bevis på at man nu var væbner.

Seniorarbejde

Fra FDFs start var det børnearbejdet der var i centrum, når man var færdig med væbnertiden var der kun 2 muligheder, enten gik man i gang med et ansvarsfuldt lederarbejde eller, som de fleste, forlod man FDF. Dem der blev i FDF, blev først patruljeførere senere sektionsfører / instruktør og til sidst delingsfører. Det er klart at alle ikke er modne i 14 – 15 års alderen til at tage denne beslutning, og FDF mistede derfor mange som ellers kunne have gjort en stor indsats for FDF senere. For at råde bod på dette indførte FDF i slutningen af 50'erne en overbygning på væbnerklasse. her blev man først seniorvæbner, hvorefter man kunne blive leder fra 18 års alderen med underskrivelse af ledererklæringen. Både seniorvæbnerne og seniorer kunne selvfølgelig hjælpe i lederarbejdet, både i det daglige og på lejre, men det skulle ikke være en betingelse.

Også i F5 Mariendal tog man dette arbejde op, og den 29. april 1958 lavede man en seniorvæbnerklub, kun for denne aldersklasse, med ca. 20 børn. Arbejdet blev i et vist omfang aftalt med de seniorvæbnerne og var baseret på interessegrupper. Det første år var der interessegrupper i musik, foto, hobby, film og teater, meget kulturelt, men det var også stadig de ældre ledere der bestemte. Sommerlejre og ture blev gennemført alene for denne klasse, det første år blev det til en tur til Norge og en kanotur på Gudenåen. Der blev også lavet et lille primitivt blad *Seniorsprøjten* som skulle supplere kredsens blad *Budstikken*. Efter 4 numre kom det ikke mere før det kom i en ny udgave i 1964 og nu hed det *Splend*.

Den 19. januar 1966 skete der en markant ændring idet der nu blev lavet en seniorklub for alle kredsens seniorvæbnere og seniorer. Den blev bygget op efter meget demokratiske spilleregler, med vedtægter og årlig generalforsamling med skriftligt valg af formand og bestyrelse blandt medlemmerne. En delingsfører (udnævnt leder) havde dog ansvaret overfor kredsens ledelse.

Seniorklubben var stor fra starten og i midten af året, hvor de nye seniorvæbnere kom til, havde den nået en størrelse på 29 personer, 8 seniorer havde dog valgt at stå udenfor og direkte gå ind i lederarbejdet. Aktiviteterne fortsatte med interessegrupper, weekendture og med opgaver som man lavede for kredsen efter aftale med ledermødet. Det var først og fremmest særlige basar aktiviteter som f.eks. en popbar i kælderens, kørsel med modelracerbane og meget andet. Også salg af juletræer blev en opgave for klubben, ligesom den kom til at stå for et par kredsmøder.

Igen blev der lavet et klubblad, denne gang med en lang levetid. Bladet fik det ikke særlig originale navn *Flaskeposten*, men blev alligevel et væsentlig organ for de unge, mange debatter blev sat i gang som også påvirkede hele kredsens ledelse, der kan blot nævnes uniformsdebatten, afskaffelse af de *tvungne* øvelsesmøder med gymnastik og marchøvelser og spørgsmålet om *Hr.* og *De* til førerne, alle spørgsmål som var aktuelle i 60erne. Bladet kom også med mange fine interview med kendte mennesker, bl.a. Borgmester Stær Johansen på Frederiksberg, kendte FDF personer f.eks. F5's stifter Oluf Skjerbæk, Landsforbundets formand Gunnar Tjalve, Landsforbundets kasserer Gunnar Starup, som begge er gamle F5er, og mange flere.

Sejlsport

Et meget lille kapitel i kredsens 100 årige historie er sejlsportens 10 år i kredsen. Den blev oprettet i 1946 og kredsen anskaffede samme år en flot sejlbåd *Willy Thielfeldt*, som blev opkaldt efter en afdød fører i kredsen, hvis kongstanke det var at lave en sejlsportsklasse. Mange dagture,

weekender og sommertogter blev det til for klassens mange drenge og en gang imellem blev ikke sejlkundige store drenge inviteret på en tur. Sejlsportsarbejdet er noget helt andet end FDFs *normale* arbejde, og det var svært at få det rigtige fællesskab mellem disse 2 arbejdsformer. Sejlsport er også dyrt og i 1955 blev klassen nedlagt. Nogle af lederne fra klassen oprettede en rigtig sejlsportskreds som fik navnet K39.

Willy Thielfeldt (kaldet WT) under sejl.

Samarbejdet med forældrene

Det har altid været en meget vigtig del af FDF arbejdet at samarbejde med forældrene, og det foregik på mange forskellige måder. Tidligere var det normalt at børnenes leder tog hjem og besøgte forældrene, så fik de mulighed for at se hvem det var de betroede deres barn til. Det er trods alt et ansvar f.eks. at tage på 14 dages cykeltur i den anden ende af landet med en stor flok børn.

Forældremøder med forskellig underholdning så dagens lys fra det første år og bruges den dag i dag. Det mest populære var sommerlejr forældremødet, hvor der blev fortalt om, og vist lysbilleder eller film, fra sommerens tur. Men de halvårlige bingospil som vi anvender meget i dag, er heldigvis også meget besøgt, og så er de jo med til at sikre vores økonomi.

Forældreforeninger har der også været flere af gennem tiderne. De hjalp kredsen omkring basaren og andre arrangementer, men deltog også i ture

og weekender, sammen med lederne og børnene, både på Høbjerg, Hald Sø Lejren og Jomsborg. Især huskes de årlige skovture til Høbjerg i 60erne, ofte startende med et orienteringsløb i biler, medbragt mad til frokost, aktiviteter og fodboldkamp om eftermiddagen, aftensmad for alle og sluttende med stort lejrbrød.

Gris på spid på forældreskovtur til Høbjerg i 1964. Der kom i alt 192 deltagere, så det var mange der skulle skaffes plads til.

Basaren, lodsedlerne og andre indtjenings aktiviteter

En kreds med mange aktiviteter og mange ønsker kræver selvfølgelig også penge og offentlige tilskud var der ikke noget af de første 50-60 år af kredsens liv. Der måtte derfor opkræves et beskedent kontingent og samles penge ind på alle mulige måder.

En af måderne var salg af lodsedler og den årlige basar. Som vi kendte basaren til sidst startede den i 1922 med en restaurant, boder med frugt, dukker, broderier mv., desuden var der ofte fiskedam, kirkekoncert, lykkehjul, amerikansk lotteri eller auktion. Basaren var et spændende samlingspunkt for kredsen, ikke alene kom der penge i kassen, men det store arbejde som blev udført af lederne, deres kærester og koner samt venner til kredsen, opbyggede et godt sammenhold. Den første basar gav et netto overskud på 2.583,50 kr., et ikke helt ubetydeligt beløb i 1922.

F5 Mariendal er fuld af traditioner, så det overrasker nok ikke ret mange at basarens grundide ikke blev ret meget ændret gennem årene, på et tidspunkt i 60erne og 70erne havde vi en stor seniorgruppe som lavede forskellige ungdomsaktiviteter, bl.a. kørsel med modelracerbiler og en popbar med aktuel musik i kælderen. Senere kom loppemarked dillen til Danmark og kredsen tog den selvfølgelig op og fik mange penge ind den vej.

Udsmykningen af Basaren er et særligt kapitel, især efter krigen blev der gjort virkelig meget ud af denne. Schouw & Co leverede papir og crepestrimler og nogle kreative ledere pyntede lokalerne op, ofte i særlige temaer, f.eks. *Venedig*, *H.C. Andersen*, *På havets bund* og mange flere. På et tidspunkt satte brandvæsenet dog en stopper for en del af papirudsmykningen, og basaren fik herefter et mere ensartet udseende fra år til år, men var fortsat meget flot. I rigtig mange år blev basaren afholdt over 3 hverdage, men da kredsen blev mindre var der selvfølgelig også færre forældre og vi gik over til 2 dage og senere en lørdag. I 1997 bliver vi sagt op i vores loppemarked depotrum, og da det nu var blevet den største indtægt vælger man at stoppe basaren og i stedet lave 2 årlige bankospil.

Basaren var ikke det eneste kredsen tjente lidt penge på. Igennem næsten 20 år solgte vi juletræer fra et stade på kirkepladsen og nogle gange fra et stade på Fasanvej. I starten og i slutningen købte vi træerne hos en grossist, men gennem næsten 10 år fældede vi og hentede selv træerne på Hald Sø Lejren. De gamle ledere tog sig af arbejdet med at få træerne hjem og Seniorklubben og unge ledere sørgede for salget. Men da de store varehuse begyndte at sælge træerne for ingen penge eller købe dem tilbage efter jul, så måtte vi indstille juletræssalget.

Mange andre aktiviteter er blevet brugt gennem årene, enten til fordel for kredskassen eller måske for at gøre en sommertur billigere. Der har været tale om lodseddsalg, kuvertering for firmaer, uddeling af telefonbøger, papirindsamling, alt efter hvad der var lidt penge i.

Ved vores årlige fødselsdag samlede vi også penge ind og i kredsen var der en *fødselsdagsforening*, som forældrene kunne blive medlem af. Så kom kredsens ordonnans på medlemmets fødselsdag og opkrævede et lille beløb, f.eks. 2 kr.

Lederuddannelsen

Oluf Skjerbæk skiver om kredsens start at lederne manglede uddannelse i arbejdet med børnene, men begejstring og interesse for arbejdet gjorde at det gik fint. Siden fik FDF opbygget et stort uddannelses program, gældende fra yngste patruljefører / senior til kredsleder. Et program der indeholdt en årlig aften førerskole, weekender og 8-dages instruktør kurser på Sletten. Kurserne, som stadig foregår, omfatter alt fra hjælp omkring det praktiske børnearbejde, psykologi og kristendomsundervisning. Men stadig den dag i dag er det vigtigste for lederne at de har lyst og begejstring for FDFs arbejde med børnene.

Forbundsblusen

Da FDF startede valgte man at finde en uniform eller forbundsbluse, som vi helst vil kalde det, som ikke var en helt ualmindelig klædedragt dengang. Det blev den hvide sømandsbluse som fik sine egne FDF distinktioner (skjold og klassebetegnelse). Der var også en rund sømandshue til og i starten også strømper. Den blev kun lidt ændret gennem tiderne, og for nogle kredse, bl.a. F5 Mariendal er det kun få år siden den helt forsvandt. Da væbneridrætten blev indført i 1919 kom den grå forbundsbluse med tørklæde og skråhue for væbnerne, og efterhånden blev den også forbundsbluse for alle andre klasser, idet der så var forskelligt farvet tørklæde. Dette skete dog aldrig i F5. I den hvide forbundsbluses tid gik lederne i mørkt jakkesæt med en kasket, men der blev i F5 indført grå væbnerbluse eller grå føreruniform for lederne til hverdagsbrug, men aldrig til galla.

I 1972 kommer så den blå forbundsbluse, den bliver også indført i F5, men kun for væbnerne og kun til hverdagsbrug. Men i 1975 er det slut for alle med den hvide bluse i F5, dog gemmes den nogle år endnu til festligt brug. Den blå sweater er i mellemtiden blevet erstattet af en designet blå forbundsdragt, som er blevet meget populær og formentlig vil leve mange år endnu.

Søsportsklassen og Bambiklassen havde deres egen forbundsbluse, henholdsvis mørkt matrostøj og en blå sweater med tørklæde og "ulveungekasket".

Kredsens faner

Den 26. april 1907 fik kredsens sit samlingsmærke som Oluf Skjerbæk skriver. Kredsens fik en reglementeret fane med kredsmærke ved en parade på Ride- & Beslagskolen på Kong Georgs Vej. Holger Tornøe talte og så var der marchtur med de øvrige Frederiksbergske kredse til Charlottenlund.

Flere gange er fanen blevet udskiftet, bl.a. i 1919, i 1926, 1936 og igen 1980'erne. Ny fanedug blev påsat i 1994 efter fusionen mellem FPF Mariendal og F5.

Fanen er ikke bare vores samlingsmærke, det er også på fanestangen at de i sportsgrene vundne faneklader sættes, og det er blevet til rigtig mange i de 100 år, den ældste er fra 1912

Kredsens økonomi

Som det også fremgår af ovenstående har kredsens aldrig været bange for arbejdet med at samle penge ind. Vi har også været heldige at have økonomisk ansvarlige ledere, så der aldrig blev brugt flere penge end man havde råd til. Dette betyder at kredsens kunne anskaffe det udstyr som var nødvendigt for at lave sine aktiviteter, det være sig musikinstrumenter, lejrudstyr osv. Tidligt blev der også råd til at få en weekend hytte og der kunne ydes store tilskud til de ofte dyre udlandsture og lejre.

Da Svend Hornsyld døde blev hele hans formue testamenteret til en fond som bærer hans navn. Én gang om året uddeler fonden renterne til 4 store legatmodtagere og mange mindre. De 4 store er FDF Jomsborg, FDF F5 Mariendal, Mariendals kirkens menighedssamfund og en tidligere medarbejderforening i Schouw & Co. De mange penge som kredsens gennem årene har modtaget har betydet at det har været muligt at bygge Hald Sø Lejren, ombygge Højbjerg og købe ejendommen på Mariendalsvej 17.

Sommerlejre og udlandsture

FDF og lejrlivet

Lige fra FDFs start har lejre og ture været en væsentlig del af arbejdet med børn og unge, ja mange vil endog sige at det er FDFs stærkeste side. Det at lederne kan være sammen med børnene 24 timer i døgnet, giver den bedste mulighed for at opfylde FDFs formålsparagraf: *At møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus*. Det er også på disse lejre og ture at venskaber mellem børnene og de unge bliver grundlagt, venskaber som vi har set, ofte vil vare hele livet, altså også efter ens FDF tid er forbi.

Møder vi gamle FDF'er, er det altid sommerlejren der først kalder minderne frem.

FDF er den organisation i Danmark som først indså dette og allerede fra starten af FDF, var ture og lejre en vigtig del. Den første sommerlejr i FDF var Jomsborg, der blev indviet i 1905 og fra denne lejr stammer landkoloni ideen, altså mange år før skolerne og andre tog koloni ideen op.

Starten på lejrlivet i F5 Mariendal

F5 Mariendal har selvfølgelig også været med fra start. Jomsborg var jo FDF Frederiksbergs lejr, og *Thorvaldsminde* bygningen var blevet indviet den 29. oktober 1905, året før F5 blev stiftet.

I 1907, et halvt år efter kredsens start var lejrlivet i F5 i gang. Kredsens stifter Oluf Skjerbæk skriver i kredsens 40 års jubilæumsbog, at først deltog førerne i en *arbejdsekspedition* til Landkolonien Jomsborg, hvor en fodboldbane skulle laves. I juni var 2 sektionsførere på stortur til Sverige og i august var 4 førere og 19 drenge på Jomsborg. Frederiksberg afdelingen lavede en tur til Bornholm, og her havde F5 fået 5 drenge med. Man må konstatere at det var en flot start på lejrlivet i F5 Mariendal.

Jomsborg

Som det fremgår af ovenstående var og er Jomsborg en meget væsentlig del af F5 Mariendals lejrliv. Igennem flere menneskealdre havde kredsens mindst en stort 14 dages sommerlejr på Jomsborg. Fra de gamle bøger kan vi bl.a. nævne at i 1908 ledede F5 tredje hold og 25 medlemmer var med, og at det herefter blev større og større Jomsborg lejre. Også store hold med mange både danske og udenlandske gæster blev lavet. I 1936 og igen i 1956 havde vi store hold med fra Boys Brigade i Edinburgh, henholdsvis 62 og 37 skotter, også mange fra ungdomskorps i Sverige og Norge deltog. Under krigen i første halvdel af 40'erne havde kredsens hele 2 hold, med hver sin skipper, på Jomsborg, det betød at det var muligt at være på lejren i en hel måned.

Lejrlivet på Jomsborg fik fra starten sin helt egen rytme, blev nærmest en tradition for deltagerne. Hele holdet var opdelt i delinger/bordhold i aldersgrupper og dagens delingsarbejde/aktiviteter kunne være vandreture, eksempelvis til Alholm, Kulhus eller de tusindårige ege i Nordskoven, minigolf på lejrens egne baner, afvikling af kampe i lejrens fodbold- og håndboldturnering. En særlig populær aktivitet var sejlture med lejrens robåde ud på fjorden, til Alholm eller Lynæs, ja nogle gange helt til Hundested. I løbet af lejren var der altid en rigtig storøvelse og en olympiade, som gik over en hel dag. Ofte var der også indlagt en spændende og dramatisk *natteleg*, hvor nogle *skurke* skulle fanges.

Jomsborg med Bjørnebo og de gamle nu for længst nedrevne sovebaracker. I forgrunden ses fodboldbanen som den så ud i 50'erne.

En almindelig Jomsborgdag kunne se sådan ud:

- Efter reveillen og morgentoilette var der flagparade.
- Så var der morgenmad og morgenandagt.
- Vagthavende deling skulle gøre rent og øvrige delinger gik til dagens første delingsarbejde.
- Så var der varm middagsmad og derefter siesta, hvor lejrbanken og slikboden holdt åbent.
- Efter siesta var der dagens 2. delingsarbejde.
- Så var der eftermiddagsdrik, hvor sangbogen blev flittigt benyttet.
- Bagefter dagens sidste delingsarbejde, og ture i vandet blev også nået i løbet af dagen
- Efter aftensmaden var der måske en fodboldkamp eller lejrbål inden der var flagparade.
- Dagen sluttede med aftenandagt på kæmpehøjen, ofte med solnedgang over Isefjorden medens der blev sunget *Der står et slot i Vesterled*.
- Så var det sengetid og når man lå i køjen lød retræten.

Selvfølgelig skete der små fornyelser i takt med udviklingen i samfundet. Aktiviteterne blev fornyet med aktuelle interesser og holdet måske opdelt i interessegrupper. Der kunne også være tale om at hele lejren havde et gennemgående tema.

En anden særlig Jomsborg tradition var at der skulle passes på lejren, derfor gik vagthavende deling nattevagt, 2 mand i 2 timer og grunden skulle gås rundt. Inden man vækkede næste hold og selv gik i seng, havde *tanterne* smurt en syltetøjsmad. *Tanterne*, ja det er også en gammel FDF tradition, en ofte fast kreds af forældremødre, deltog på lejren og sørgede for alt mad fra morgen til aften. En kæmpe opgave, hvor der ofte skulle laves mad til langt over 100 personer. Eksempelvis var F5s hold inkl. gæster i 1956 på 207 deltagere. Jomsborgs køkken er i dag et moderne storkøkken, men sådan har det ikke altid været. Helt op i 50erne blev der fyret med træ og grankogler i den store gruekedel.

I 1995, da Jomsborg blev 90 år, udgav FDF museet på Jomsborg, en flot jubilæumsbog, der fortæller rigtigt meget om denne Danmarks første lejr, helt fra den spæde start.

Cykel- og vandreture

Som det fremgår i starten af dette kapitel har F5 Mariendal gennem årene næsten altid tilbud de større børn og de unge mere end en lejr, ofte var det en cykeltur et eller andet sted i Danmark eller det kunne være at kredsens lejrede en sommerlejr fra en anden kreds, for at se dette område af Danmark.

Vandretur med kredskærren, formentlig fra 20erne

I midten af 1950erne blev der i kredsens skabt en tradition for kanoture på Gudenåen for de større børn, en meget stor succes gennem de ca. 20 år hvor de blev gennemført. En opremsning af de rigtig mange cykelture og

lejre der er blevet gennemført igennem de 100 år vil fylde alt for meget i dette jubilæumsskrift, men det skal dog nævnes at den første store tur gik til Bornholm i 1921, hvor der deltog 43 i 14-dag turen. Sikkert er det, at de mange gamle FDF'er som har deltaget i nogle af disse mange ture, har fået minder som de husker til deres dage ende.

Landslejre

I 1926 vandt væbneridrætten sin afgørende sejr, som Aage Rostrup skriver i *Vort Forbunds historie*. Det var FDF's første landslejr, som blev afholdt i Marselisborg ved Århus. 2200 væbnere deltog, den indtil da største samling af drenge på lejr i Danmark. Kredsen deltog selvfølgelig på denne lejr og har deltaget lige siden på samtlige Marselisborg lejre og senere Julsø lejre, den sidste i øvrigt i vores jubilæumsår 2006. Landslejrene har fra starten altid været en særlig oplevelse, at være så mange samlet i en kæmpe teltby med store lejråle, konge eller dronning besøg, 24 timers øvelse, store idrætskonkurrencer, lejravis, parader med store orkestre og meget andet er jo noget specielt. Også venskaber på tværs af kredsene bliver skabt på disse lejre.

F5 lejrplads på Marselisborg landslejren i 1962 og Julsølejren i 1981.

Landslejre har været gennemført siden 1926. Altid hvert 5te år, dog med undtagelse af krigen.

Landslejren blev afholdt på Marselisborg i 1926, 1932, 1937, 1947, 1952, 1957, 1962

På FDF's egen grund ved Julsø i årene 1967, 1972, 1976, 1981, 1986, 1991, 1996, 2001 og 2006.

Kredsens egne lejre

Højbjerg og Hald Sø Lejren skal der ikke skrives meget om på dette sted, de har jo fået deres egne kapitler. Det skal dog nævnes at weekend hytten Højbjerg også indimellem er blevet brugt til sommerlejr for poge og pilte.

Fra 1961, hvor Hald Sø Lejren blev købt, har den stort set hver år været ramme om en sommerlejr, enten en mindre væbnerlejr som lå i telt ved søen, og måske var en 8 dages standlejr efter en uges cykeltur. Flere gange var det en større lejr for alle kredsens medlemmer, de store lå i telt ved søen og de mindre i lejrbygningerne. Også storlejre er det blevet til,

hvor vi har haft gæstehold fra Boys Brigade. Der har også været gennemført både forårs- og efterårslejre derovre. Men meget mere om Hald Sø Lejren i det særlige kapitel.

Udlandsture

Alle lejre og ture er i langt de fleste tilfælde store oplevelser, men ture til udlandet har dog altid stået som noget særligt og FDF har fra starten af haft venskaber i flere lande, først og fremmest i England og i de nordiske lande. En stor del af Holger Tornøe's inspiration til FDF kom i øvrigt fra Boys Brigade i England og Skotland. Også F5 deltog fra sin start i disse spændende ture, idet man allerede i 1907, et halvt år efter kredsens start, deltog med 2 sektionsførere i en stortur til Sverige, hvor 150 danske drenge besøgte KFUM's ynglinge afdeling *Frivilligkåren* i Malmø. Her blev der indledt et langt venskab som betød at der i årene frem var lejrture til Sverige eller de svenske drenge gæstede Danmark. Også KFUM i Helsingborg kom med i dette fællesskab som blev større og større og varede til op i 50erne.

Også Norge er blevet besøgt mange gange og her var det KFUM's *Sjøguttekorps* som blev vore venner. Norge blev også ramme om flere 14-dages ture med besøg i Oslo og på vandreture omkring Sognefjorden. På disse lidt barske ture slæbte man kredsens store kærre over fjeldet og ned ad 17-slyngs vejen og gennem Flåmdalen til Sognefjorden, en rute der blev startet i 1927 og siden er blevet gennemført flere gange.

Boys Brigade i England og Skotland er dog blevet de venskaber som har varet længst. For F5s vedkommende startede det med Landsforbundets tur til Skotland i 1925. Her deltog F5 og Svend Hornsyld var med som en af turens ledere. Han benyttede lejligheden til at opbygge et venskab, som siden blev udbygget til Boys Brigade i London (Barnet) og flere company'er i Edinburgh og da de blev nedlagt eller for små fik vi venskab med Stirling compagny, et venskab som fortsat består.

Vi kalder altid turene for Skotlandsture, men de fleste af turene var kombineret med et stort og spændende besøg i London og med en togrejse med *The Flying Scotsman*. Rejsen derover har foregået på mange forskellige måder, i starten var det med båden fra Esbjerg til Harwich, men også gennem Tyskland med stop i Holland er brugt, og i de sidste mange år har det altid været med fly.

I 1953 var det den første tur efter krigen og det blev en meget stor oplevelse for dem der var med. Det var det år hvor Dronning Elisabeth blev kronet, så alt var i *Coronation* tegn. En af de store oplevelser på disse ture var altid den private indkvartering, hvor vi en eller to kom til at bo hos en

skotsk familie. På andre ture var det kombineret med et ophold i en BB lejr, en lejrform som var noget anderledes end den vi kendte fra Danmark.

Kredsens hold foran Edinburgh Castle på turen i 1961.

Vi har været i Skotland i 1925, 1929, 1930, 1935, 1938, 1953, 1961, 1966, 1972, 1980, 1984 og 1995

Genbesøg fra BB i 1926, 1929, 1936, 1938, 1951, 1956, 1963, 1969, 1975, 1981 og 1985

Mellem vores ture til Skotland, havde vi besøg af de skotske og engelske drenge fra Boys Brigade. Det første besøg skete i 1926 hvor gæsteholdet var med på den første Marselisborglejr og bagefter hos F5, hvor de blev indkvarteret på Duevej skole. Alle disse besøg blev store oplevelser, gerne kombineret med 1 uges lejr på Jomsborg og senere på Hald Sø Lejren efterfulgt af en uge med Københavner besøg og privat indkvartering. Det var meget festligt når vi kom marcherende med både vores eget orkester og med et skotsk sækkepibe orkester i spidsen. Besøget i 1963 står for mange som noget helt særligt, idet vi på Hald Sø Lejren var 104 fra F5 og 70 britiske gæster, som blev fordelt i 3 lejre. Denne succes blev gentaget flere gange i de følgende år.

Skotterne på besøg i Danmark.

På Jomsborg formentlig i 30'erne og i 1981 med festaften i Mariendals Kirke.

Svend Hornsyld

I FDF F5 / F5 Mariendal har der gennem årene været mange personer som har gjort et kæmpe arbejde for børnene og de unge, et arbejde som de har udført uden nogen form for aflønning gennem mange år, ja for nogens vedkommende gennem hele livet. Dette jubilæumsskrift kan selvfølgelig ikke komme ind på de mange personer, men én skal dog nævnes og have sit eget afsnit, nemlig Svend Hornsyld, nok den person der har betydet mest for kredsen, både mens han levede og også efter hans død.

Svend Hornsyld blev født den 29. oktober 1895 som enebarn og kom ind i F5 i 1912, da han var 16 år gammel og 6 år efter kredsen var stiftet. Han har således været med næsten fra starten som ung fører og allerede i 1917 blev han første gang kredsfører, hvor han i et par perioder vikarierede, men i 1920 overtog han fast posten og havde den indtil 1947 hvor han overtog formandsposten som han så havde indtil sin død i 1961. Han var således meget aktiv og i spidsen for kredsen i næsten 50 år, heraf de 30 som kredsfører og de 14 som kredsrådsformand, som det hed dengang.

I 1927 blev han udnævnt til meddirektør i aktieselskabet Schouw & Co, hvor hans far var direktør og han forblev direktør for det store firma indtil sin død. Dette fik også stor betydning for kredsen, som Schouw & Co skriver i sit 125 års jubilæumshæfte var han ikke bange for at bruge firmaets faciliteter til fordel for FDF, alt hvad der skulle bruges af tryksager, lodsedler og Basarudsmykning blev leveret kvit og frit, kredsen fik sit eget lejrdepot i Schouws lokaler på Hejrevej og mødelokaler i Rantzausgade, i en ejendom som også var ejet af Schouw & Co.

Selv om Svend Hornsyld økonomisk altid var et sikkerhedsnet for kredsen, var der ingen leder, ung eller gammel, der undgik at være med til at skaffe penge til både det daglige arbejde eller til specielle ting, Svend Hornsyld gik altid selv i spidsen, bl.a. måtte hans forretningsforbindelser altid aftage et stort antal lodsedler ved kredsens årlige basar.

I 1928 fik han lavet et Lejrfond, som skulle samle penge ind til en lejrgrund, og det lykkedes så godt at grunden i Trørød blev købt og Højbjerg blev bygget.

Ved hans 25 års jubilæum som kredsfører, den 1. oktober 1945 stifter en kreds af venner *Svend Hornsylds Fond* med en kapital på 3.000 kr. Fondens formål var, og er, at renterne af fonden skal anvendes til at sikre at børn og unge, der er medlemmer af FDF F5 Mariendal, fortrinsvis fra økonomisk svagt stillede hjem, kan deltage i lejrophold, sommerture eller lignende arrangementer. Fondens beholdning er i dag vokset til 330.000 kr. og de årlige renter på omkring 25.000 kr. er fortsat med til at sikre at alle

kredsens medlemmer ikke, af økonomiske årsager, må blive hjemme fra lejre og ture.

Svend Hornsyld interesserede sig meget for musik, han spillede selv klaver, bl.a. til møderne og til kredsens basar. Det betød selvfølgelig også at kredsens orkester altid havde hans bevågenhed og i 1916, få år efter han var startet i kredsen, lavede han et strygeorkester som supplement til det fælles hornorkester på Frederiksberg.

Da der i 1946 er ønsket om at kredsen skal lave en sejlsportsklasse og købe en sejlbåd, er han med på ideen. I kredsprotokollen skriver han i 1955, da sejlsportsklassen nedlægges, at det var dyrt men dejligt.

Udlandsture var noget der interesserede Svend Hornsyld, og i 1925 arrangerede Landsforbundet den første tur til Skotland for at besøge Boys Brigade. Der deltog 36 drenge fra København, og Hornsyld var med som en af lederne. Genbesøget i Danmark i 1929 foregik hos F5, Skotternes hold blev ledet af BBs stifters 2 sønner Stanley og Douglas Smith. Det blev starten på et langt og stadig eksisterende venskab med Boys Brigade både i London og Skotland, og hvor Hornsyld i mange år ledede turene og i øvrigt fik sig mange venner hos Boys Brigade.

I en tidligere beretning om Svend Hornsyld skrives bl.a.: *Han kunne godt lide at gøre tingene på sin egen måde, og det gav ind imellem et anstrengt forhold til Landsforbundet FDF.* Lige efter krigen i 1945 var kredsen med næsten 300 medlemmer en af landets største og der skulle selvfølgelig betales kontingent af alle til Landsforbundet. Dette fandt Svend Hornsyld urimeligt, at kredsen skulle betale af de mindste medlemmer, men Landsforbundet afviste blankt at fritage kredsen for disse bidrag. Så tog

Svend Hornsyld den konsekvens at udmelde alle de yngste af FDF og i stedet blev oprettet en Bambiklasse, som fungerede uafhængigt af FDF, men reelt var en fuldgod erstatning for FDFs mindste klasse.

Bambiklassen blev startet efter sommerferien i 1947, i starten var der kun få medlemmer og i det første halve år kunne man være i det lille kredsløkke i menighedshuset, men klassen voksede stødt og var på næsten 100 drenge da den var størst. I midten af 60'erne blev klassen nedlagt og børnene blev så *Poge* i kredsen.

Den 7. januar 1961 dør Svend Hornsyld, 65 år gammel. Da han aldrig havde giftet sig, havde han ingen nærstående familie, var det derfor i hans testamente bestemt, at hans formue skulle sættes i et *Legat Svend Hornsylds Legat*. Legatet blev stiftet den 1. september 1961, da hans formue var gjort op. Formuen var på over halvanden million kroner og i legatet er der indsat 4 foreninger som hovedmodtagere samt en række enkelt personer (familie og venner). Når disse ikke er mere vil deres legatandel overgå til de 4 foreninger, der i sin start vil modtage:

- 20 % FDF Jomsborg
- 12 % FDF F5 Mariendal
- 12 % Mariendal Sogns Menighedssamfund
- 10 % Konpa (Tidligere Dansk Papirhandlerforening)

Som det fremgår, er FDF meget tilgodeset og har gennem årene fra 1962 modtaget store beløb. Noget der har betydet at Hald Sø Lejren kunne bygges, at Højbjerg kunne moderniseres og ikke mindst at vi havde mulighed for at købe vores eget kredshus på Frederiksberg.

Som afslutning på dette lille afsnit om Svend Hornsyld har vi valgt at gengive det som han selv skrev i kredsens 50 års jubilæumsskrift i 1956:

Kære F5

Jeg skriver til dig som en god ven, for du har bestemt været den bedste ven, jeg har mødt her i livet. Du fylder 50 år, jeg er fyldt 60 år, men de 10 års aldersforskel har vi ikke mærket noget til i de 44 år, vi har kendt hinanden. Jeg ønsker dig hjertelig tillykke på fødselsdagen, og siger dig tak for, hvad du betyder for mig i dag, tak, at du lærte mig Gud at kende, at bede til Ham, at rette ryggen og tale sandhed. Gud give dig mange gode leveår til gavn og glæde for dine mange venner, du har i dag, både gamle og unge og nye venner, du vil få fremover. Jeg håber du må få en god festdag.

Din hengivne

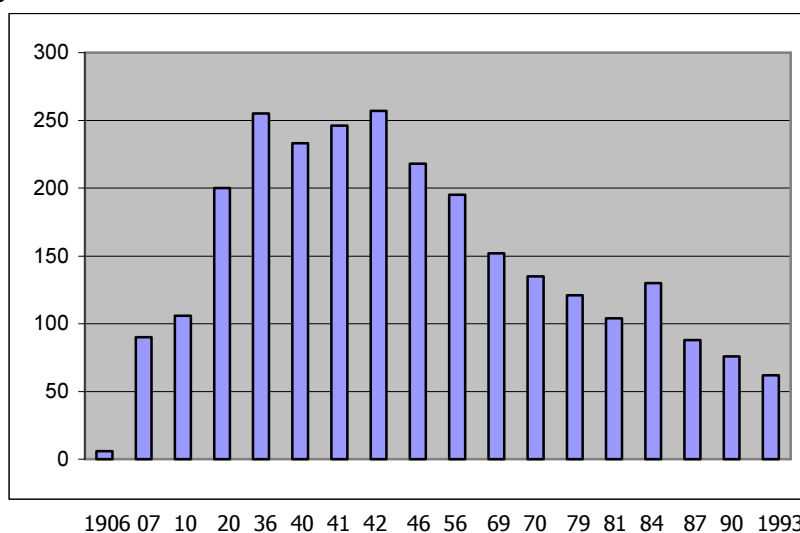
Svend Hornsyld

Medlemstallet gennem tiderne

Medlemmer i F5 Mariendal har gennem årene altid betragtet sig som værende med i en stor kreds, og gennem rigtig mange år var det også rigtigt. Med et medlemstal på over 250, da kredsen var størst eller på 200 plus en stor *Bambiklasse* på 70-80 medlemmer i 1950erne kunne vi roligt regne os blandt de største. I dag må vi nok konstatere, at medlemstallet nok mere ligger på et gennemsnit for landets FDF kredse, og at vi ikke mere kan regne os blandt de største.

Medlemstallet er selvfølgelig afhængigt af hvor mange børn der bor i sognet, men ikke mindst må alle foreninger i dag acceptere at børn og unge i dag har mange tilbud. I kredsens første mange år var FDF noget nyt og kom med spændende aktiviteter, og ikke mindst tilbud om ture og sommerlejre, for mange den eneste mulighed for sommerferie.

Udvalgte medlemstal for F5 frem til 1993:

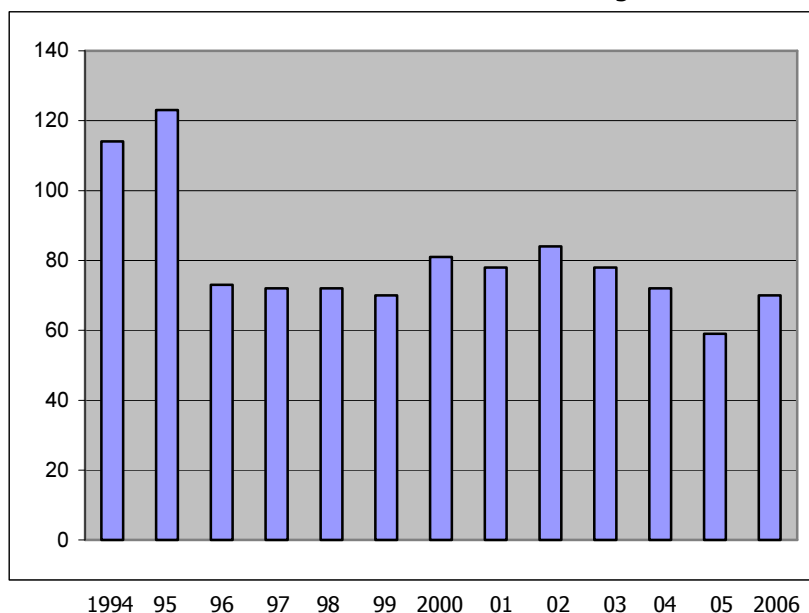

F5 havde op gennem årene også fået FDF arbejde i gang i nabosogne, hvor der endnu ikke var oprettet kredse, alt sammen noget der var med til at kredsen voksede sig stor. Men ser vi på medlemstallet gennem årene er der også nogle bratte fald, som ved nærmere eftersyn viser sig at have mere naturlig forklaring, nemlig at der i slutningen af 30erne blev oprettet selvstændige kredse i de sogne, udenfor Mariendal sogn, som F5 også havde virket i. Først kom turen til Kapernauns afdelingen, som fik kredsbetegnelsen K16, så var det i Brønshøj som blev til K25, så Grøndal med K24 og endelig St. Thomas afdelingen som blev til F7.

Den sidste udskillelse skete i 1955 hvor kredsen nedlagde sejlsportsklassen, og en ny søsportskreds K39 blev oprettet. Børnene fra de enkelte afdelinger blev selvfølgelig i de nye kredse, men F5 mistede ofte en del af sine ledere til de nye kredse.

Det er også sket et par gange senere at FDF ledere fra F5 har forladt kredsen og oprettet en ny kreds, nemlig K40 i Bellahøj og F8 som en søsportskreds på Frederiksberg.

Medlemstallet siden fusionen mellem FPF Mariendal og FDF F5:

Orkesterarbejde

Musikarbejdet har betydet meget for FDF, alle store kredse skulle have mindst et tamburkorps, men helst også et orkester. I F5 har orkester- og musikarbejdet også spillet en stor rolle i de fleste af de 100 år der er gået. Tidligt fik kredsene på Frederiksberg et stort fælles orkester og i 1916 stod Svend Hornsyld i spidsen for oprettelsen af et strygeorkester. Da kredsen var på sit største i 30erne havde man både et senior og et junior orkester.

*Kredsens strygeorkester efter oprettelsen i 1916.
Den unge Hornsyld ses stående til højre.*

Orkester arbejde kræver meget af sine medlemmer, der skal øves derhjemme, være ugentlige sammenspil og koncerter, alt sammen foruden den *almindelige* FDF deltagelse og den daglige hverdag udenfor FDF med skolearbejde osv. Det kan derfor være svært at holde samme på et ungdomsorkester, der ofte er sammensat med stor aldersspredning, og samtidig skal FDF kredsen have en vis størrelse for at der kan findes børn nok, der kan og vil bruge så meget fritid. Der skal samtidig være en musikalsk FDF leder som vil påtage sig det store arbejde at lede og dirigere et orkester. Det betyder at orkesterarbejdet i F5 er gået op og ned, og desværre er kredsen ikke stor nok i dag til dette spændende arbejde, men man kan altid håbe på fremtiden.

I begyndelsen af 1950erne var orkesteret kommet i et dødvande, dirigenten Erik Vindelin ønskede at trække sig tilbage og orkesteret måtte lukke et par år. En anden af kredsens ledere, Ingvar Nielsen begyndte forfra og det lykkedes igen at få et stort orkester med præsentation i 1954. I 1963 var vi næsten i samme situation, men igen stod der en leder parat, nemlig Erik Hammerbak, som igen fik oparbejdet et godt ungt orkester.

Kredsens "nye" orkester spiller ved en stor F5 basketballkamp mod et svensk hold

Det gik godt indtil han måtte flytte, idet han overtog taktstokken for Prinsens Livregiments orkester i Viborg i 1971. Herefter gik det lidt ned ad bakke, der blev prøvet forskellige løsninger, men kredsens var blevet mindre og vi manglede en person der havde den fornødne tid. Der blev prøvet med hjælp udefra, bl.a. fra musikere fra den Kgl. Livgardes musikkorps, men i længden gik det ikke og i midten af 70erne lukkede orkesteret.

Det at være medlem af orkesteret var ikke kun det sure arbejde som beskrevet ovenfor, det var også store oplevelser. Først og fremmest for de børn og unge som kom med på Landsforbundets store orkesterstævner, hvor de kunne opleve at Kong Frederik IX dirigerede det kæmpestore FDF orkester, eller var med på de årlige ture til Sydslesvig. Mange store koncerter i F5 er det også blevet til gennem tiderne.

Idræt og sport

Fra FDFs start blev idræt og sport en stor del af både det daglige arbejde og sommerlejre. I starten var det især gymnastik der var det væsentligste, men hurtigt kom fri idræt og fodbold med. Ser vi i kredsens *præmieskab* og på fanepalderne kan vi konstatere, at vi har været med på den idé lige fra starten. FDF Samvirket følte at sporten også var noget for de ledere, der var gået ud af FDF arbejdet, men stadig følte sig knyttet til FDF. Man oprettede derfor en idrætsforening, kaldet SAGA *Samvirkets Atletik og Gymnastik Afdeling* og F5 fik et virkeligt godt samarbejde med dem gennem mange år. Efter krigen blev atletik på Frederiksberg stadion et frivilligt tilbud til alle i F5, og rigtig mange tog mod tilbuddet og mødte op til træning 2 gange om ugen. De fik også lejlighed til at deltage i stævner og konkurrencer og faktisk var der mange i F5 der fik meget fine placeringer.

Fodbold og håndbold har også stået på programmet i FDF regi gennem mange år, og vi har stillet med mange hold gennem årene. Især blev, og bliver, disse boldspil dyrket hvert år på sommerlejrene. Både Jomsborg og Hald Sø Lejren har rimelig gode boldbaner.

Men det blev omkring Basketball vi for alvor blev en *sportsklub*, idet vi blev medlem af KBBF *Københavns Basketball Forbund* og dermed også af Dansk Idræts Forbund. Det hele begyndte på en sommerlejr på Jomsborg i 1951. En af kredsens instruktører var begyndt på denne sport og havde taget bolde og udstyr med som drengene kunne lege med. Det blev så stor en succes, at der blev arbejdet på at få det med i gymnastikken på Duevejen skole. Det var dog først i 1954 vi fik skolen til at sætte kurve op, så vi kunne komme i gang. Det blev den daværende 1. væbnerklasse der startede og fik folk der kendte spillet til at instruere. Vi spillede flere juniorkampe, og i starten gik det jo ikke så godt, men i 1955 fik vi fast træning af en landsholdsspiller, og da vi kom til 1956 meldte vi os klar til den første junior turnering i Danmark. Der var presse på den gang og i avisen kunne vi læse den 9. januar: *at de store klubber som USG og HG ikke gjorde noget godt indtryk, mens FDF, Gladsaxe og Efterslægten syntes at være gode.* Det næste presseklip havde overskriften *FDF brillerede.*

Det var starten, men hvordan gik det så derefter? F5 fik efterhånden en stor basketball afdeling op at stå og da vi var størst havde vi mellem 30 og 40 til træning hver uge, vi deltog i KBBF's turnering med op til 5 hold, inkl. et seniorhold, som dog aldrig nåede de helt store højder. Basketball blev efterhånden den største bruger af gymnastiksalen på Duevej skole og var nok lidt på vej til at blive en *stat i staten*. Vi fik også afviklet nogle store

kampe, bl.a. med FDF Århus 2, som havde flere håndboldlandsholds spillere med og en galla kamp med vinderen af en kristelig ungdomsorganisation fra Sverige. Den blev afviklet på Joakim Larsen skolen og hele kredsen deltog i fuld galla med fane og orkester

Foto fra kampen mod det svenske vinderhold.

Kredsen var blevet mindre, så rekrutteringsgrundlaget blev også dårligere. Vi fik færre hold og nogle af vore bedste spillere ville kun spille basket, og de startede derfor deres egen klub i 1973. Vi fortsatte dog videre, men i slutningen af 80erne kunne vi ikke mere stille hold og den 25. januar 1990 meldte vi os ud af Dansk Basketball Forbund.

Fusionen mellem FDF F5 og FPF Mariendal

Den 5. juni 1952 blev FPF stiftet af Signe Larsen og Villy Gravesen. I 1969 indgår FDF og FPF en aftale om fælles lederuddannelse og i 1974 bliver FDF og FPF slået sammen i et landsforbund. I august 1970 starter så FPF arbejdet på Frederiksberg, nærmere bestemt på fritidshjemmet på Fuglebakkevej i Mariendals sogn med stiftelsen af kredsen *FPF Frederiksberg*.

Initiativet blev taget af tidligere kredsleder i F5 Warmi Hansen samt flere af FDF ledernens koner. I den første ledelse blev det med Inge Hansen som formand, Birgit Kjærside som kredsleder og Ruth Buch som kasserer. Det første år lå det daglige arbejde på Duevej skole, idet der måske ikke var det bedste samarbejde med menigheden ved Mariendals kirken og med F5, der jo fyldte godt i Menighedshuset. Sidstnævnte gik dog med til at låne Højbjerg til den nye FPF kreds og FPF Frederiksbergs første sommerlejr i 1971 blev på Hald Sø Lejren. Året efter starten blev Inge Hansen kredsleder og der blev oprettet en Godthåbs afdeling.

FPF Frederiksberg fik således god start og medlemskredsen voksede stødt. I 1972 blev der afholdt en Jomsborg lejr og i 1973 var man igen på Hald Sø Lejren. Desuden havde kredsen fået kontakt til Girls Brigade i Wimbledon, nær London, og 8 piger og 3 ledere tog en tur over og besøgte dem. På denne tur blev der samtidig lavet kontakter med Girls Brigade i Haddington, en by ca. 30 km vest for Edinburgh i Skotland, og starten på dette venskab blev et genbesøg af de skotske piger på sommerlejren ved Vork i 1974 og en ny dansk tur til både London og Skotland i 1976 med 30 deltagere.

FPF Frederiksbergs hold til London og Skotland i 1976

Ved kredsens 5 års jubilæum i 1975 kunne man fejre at man nu var blevet så stor en kreds, at det var den største kreds på Frederiksberg. I 1976 startede man så et tamburkorps og i 1977 blev FPF Frederiksberg opdelt i 2 kredse, FPF Mariendal og FPF Godthåb. FPF Mariendal fik ny kredsleder Niels Nyvang og sommerlejren gik til Jomsborg. I årene derefter var flere inde og tage kredsleder posten, bl.a. Helle Pedersen, Susanne Mortensen og Anni Mortensen. I 1991 blev Merete Atzen kredsleder og hun blev den sidste kredsleder inden fusionen med FDF F5.

FPF Frederiksberg ved 5 års jubilæet i 1975

I årene efter FPF Mariendal var kommet i gang var der en del samarbejde mellem drenge kredsen og pige kredsen i Mariendal, især omkring større arrangementer. I 1979 blev der bl.a. afholdt en væbnertur til Højbjerg, fælles for FPF Mariendal og F5. På et bestyrelsesmøde i 1991 i F5, foreslog provst Trock at de 2 kredse blev slået sammen.

Dette skete dog ikke sådan uden videre, men det mere samarbejde mellem kredsene resulterede efterhånden i at der mellem de aktive ledere fremkom ønsker om et endnu tættere samarbejde, og i maj 1992 meddelte kredslederen til kredsens bestyrelse, at man nu overvejede en sammenlægning mellem FPF Mariendal og FDF F5, og man ønskede det taget op på næste bestyrelsesmøde.

En sådan fusion var noget der var sket rigtig mange steder og antallet af rene drenge og pige kredse var svundet kraftigt ind. F5s medlemstal var gennem de sidste 8 år konstant faldet og det betød måske også, at nogle så det som en stor gevinst hvis vi kunne indgå et *fornuftægteskab*. Helt så let gik det nu ikke, mange af de lidt ældre ledere i F5 var ikke så lun på tanken og i FPF var man også meget skeptisk - ville man blive *spist* af den økonomisk stærke og noget konservative storebror? F5 havde 2 lejre, årlig basar og mange forskellige *back stage* poster og udvalg, FPF havde stort set kun aktive børneledere som fungerede uden ret meget papir og økonomistyring.

I februar 1993 blev der afholdt et fælles ledermøde hvor et sammenlægningsudvalg blev nedsat og i marts 1993 blev der lavet en sammenlægnings weekend på Højbjerg, hvor 11 ledere fra FPF og 12 fra F5 drøftede forskellige retningslinier for sammenlægningen. Dette blev fulgt op med et fælles ledermøde i maj 1993 hvor der bl.a. blev aftalt en *forlovelsestid* på et halvt år, hvor man skulle afholde alle møder fælles for at se hvordan samarbejdet ville fungere. Der blev afholdt bestyrelsesmøder i F5 i både maj og juni 1993, hvor ledermødets indstilling blev taget til efterretning og et fælles økonomiudvalg blev nedsat. I FPF Mariendal var der ikke de samme problemer. De aktive ledere havde fået aftalt en arbejdsmodel de kunne leve med, så der var ingen problemer med FPFs bestyrelse.

Sammenlægningen skete den 1. januar 1994 og blev efterfølgende godkendt af Landsforbundet ved en tillægspåtegning til F5s overenskomst., Den nye kreds fik ca. 60 medlemmer fra F5 og 42 fra FPF, så nu var kredsen igen på over 100, desværre kun i en kort tid. Erfaringer fra andre sammenlægninger viste, at en del medlemmer ofte forlod kredsene ved sådanne fusioner. Det skete desværre også i F5 Mariendal. Kredsen nye navn blev FDF/FPF F5 Mariendal. Senere i forbindelse med Landsforbundets navneændring blev det ændret til FDF F5 Mariendal. Som kredsledelse blev valgt Jesper Pehrson fra F5 og Merete Atzen fra FPF Mariendal. Bestyrelse og revision kom i første omgang til at bestå af alle fra de 2 tidligere bestyrelser, men blev efterfølgende reduceret til en normal størrelse ved et nyvalg.

Jomsborg

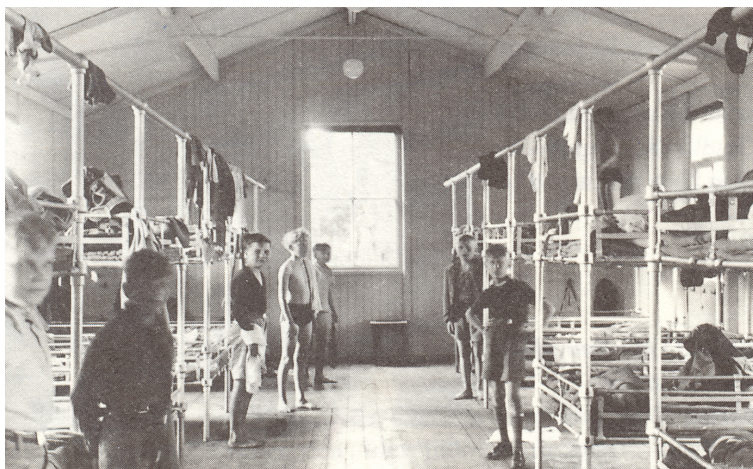
I kapitlet om *Sommerlejre og ture* er der fortalt lidt om kredsens ture til Jomsborg, så her skal der blot suppleres med lidt oplysninger om lejren. Det er Danmarks første sommerlejr, eller landkoloni som det hed dengang. Grunden blev købt den 6. juni 1905 og kostede dengang 2.300 kr. Købekontrakten blev underskrevet af Holger Tornøe og Valentiner for bestyrelsen for FDF Frederiksberg, hvilket betød at Jomsborg altid har været alle Frederiksberg kredsens fælles lejr. For F5 og senere F5 Mariendal har lejren altid betydet en utrolig masse, det var for kredsen simpel hen *Lejren* indtil den i 1961 måtte dele denne status med Hald Sø Lejren.

Jomsborg med lidt af den nye sovesalsbygning fra 1963.

Den første lejrbygning blev indviet i pinsen 1906, altså kun nogle få måneder før F5 blev stiftet. Bygningen blev kaldt *Thorvaldsminde* efter en af de drenge der havde været med til at hjælpe ved opførelse og var død af blindtarmsbetændelse. I 1908 blev så *Bjørnebo* indviet, en bygning som nu gennem snart 100 år har været det man forstår ved Jomsborg. Senere, i 1919, overtog man nogle overflødige barakker og i 1930 fik man den tidligere *Grøndalskirkebarak* som blev til førerbarakken. I 1963 kom så endelig en helt ny bygning til erstatning for de gamle barakker og i 1974 blev spisesalen Thorvaldsminde revet ned og en stor og flot spisesal blev indviet. Også mange andre bygningsmæssige og inventarmæssige investeringer er blevet og vil fortsat blive lavet på denne lejr, så den fortsat vil være en af Danmarks flotteste og mest velbeliggende lejre. Dette er muliggjort af mange gamle FDFere ved bidrag og anden hjælp.

Den største hjælp fik lejren nok i 1961 da Svend Hornsyld testamente bestemte at den største årlige legatportion fra Svend Hornsylds Legat skulle tilfalde Jomsborg. Denne lejr var Svend Hornsyld kommet på siden han kom ind i kredsen og han har været "skipper" på mange sommerlejre og deltaget på endnu flere.

Drengesbarakken fra 1919, som blev anvendt indtil 1960, så der er rigtig mange gamle F5er som har minder fra sovesalen. Det kunne enten være minder om mange gode godnathistorier, f.eks. "I sommerlejr" af FDF forfatteren Rudolf Brun eller det skæg og ballade der jo også forekom.

Ludvig Valentiner holdt meget af Jomsborg og deltog næsten helt til sin død i mange sommerlejre deroppe. Meget ofte var det på F5's første hold. Ludvig Valentiner var kendt for at skrive breve til tusindvis af gamle og nye FDFere i hele landet, og også rigtig mange F5 drenge var på hans korrespondance liste.

Kredsene på Frederiksberg har hver især ret til en årlig weekend, ligesom der afholdes mange forårs- og efterårs lejre, noget kredsen hvert år har udnyttet. Kredsen har i øvrigt siden 1995 bestemt at der mindst hver andet år skal afholdes lejre på Jomsborg. Men vil man vide mere om denne lejr kan stærkt anbefales en bog som "FDF Museet på Jomsborg" udgav i 1995.

Højbjerg

Baggrund

I 1919 blev væbneridrætten indført i FDF, og kredsen var med fra starten. Vi fik mulighed for at låne en grund ved Gallopbanen som blev brugt i nogle år. Men allerede nogle år efter fik man lov at låne en grund ved kollekolle, et dejligt sted som blev brugt helt til grunden i Trørød blev købt.

Kredsen ville imidlertid gerne have helt sit eget sted og man oprettede derfor i 1928 en Lejrfond, hvis formål var *at tilvejebringe Midler til Køb af en Lejrgrund*. Man forsøgte at købe stedet ved Kollekolle men det kunne ikke lade sig gøre og så gik man i gang med at finde et andet sted og man satte en annonce i bladene: *En FDF kreds søger at købe 1 á 2 Tdr. Land nær Skov og Strand, som egner sig til Lejrplads, beliggende inden for en Afstand af 20 km fra København*. Der indkom over 50 svar og med meget forskellige tilbud og priser helt op til 100.000 kr. Også mange steder blev besøgt, men det viste sig at det sted der først blev besøgt, Højbjerg som var højens navn, var det bedste.

Købet

Grunden, som havde matr. nr. 5dm af Tryggerød By, Vedbæk sogn, lå i udkanten af Trørød By og var på ca. 4 tdr. land med skov, eng og mose. Ifølge skødet var den opmålt til 38.156 kvadrat alen (15.034 m²). Købet, der blev indgået med vognmand T. Andreas Larsen i Trørød, blev endelig underskrevet den 13. februar 1934 og prisen blev aftalt til 5.000 kr. kontant og allerede den 26. februar blev skødet tinglyst.

I yderligere 2 omgange blev der senere foretaget et mindre tilkøb, begge gange af jægermester C. Tvermose. Det første køb skete den 30. april 1934 og omhandlede matr. nr. 5dr som var eng og mose på i alt 10.272 m². Købesummen var 500 kr. Det sidste tilkøb skete den 15. december 1937 og omhandlede den sydvestlige del af matr. nr. 5eh som blev lagt sammen med vores 5dm, i øvrigt en langsommelig proces som først var afsluttet med skøde i marts 1940. Grunden var på 1130 m² og kostede 600 kr.

Den 21. juni 1943 blev vores nu 2 matrikler (5dm og 5dr) slået sammen til matr. nr. 5dm og det samlede areal udgør i dag 28.426 m², svarende til 5,15 tdr. land.

I 1961 blev der bygget et nyt nabohus, det bevirkede at der måtte laves om på den indkørselsvej der går fra Bakkevej og ind på Højbjerg. Vejen, som oprindeligt gik helt ned til *Kikhanerenden*, var ikke Højbergs, men en

selvstændig matrikel 5a. Ved denne lejlighed fik vi den resterende og største del (760 m2) tilskødet uden udgift.

Et hus bygges

I det første år blev grunden benyttet til weekend teltlejre, men kredsen blev hurtigt klar over, at man først rigtig fik glæde af stedet hvis der blev bygget eget hus, så allerede mens grunden blev købt var man i gang med planerne for et byggeri. En af kredsens førere Niels Drewes Andersen, som var arkitekt, tegnede så lejren og opførelsen kunne gå i gang i juni 1934. Lejren var lidt anderledes indrettet end vi kender den i dag, Der var en stor sovesal med plads til 24 og en lille med plads til 12, desuden 4 værelser med plads til 1 eller 2 ledere. En samlingsstue med pejs og en dagligstue. Desuden et meget lille køkken og en særskilt retiredebygning. I køkkenet var der et centralkomfur, så hele lejren kunne opvarmes med centralvarme. Den 1. januar 1935 blev huset indviet.

Højbjerg anno 2006

Ændringer undervejs

Selv om Højbjerg ved indvielsen blev betegnet som "lidt for fin", man havde også i sidste øjeblik fået indrettet et brusebad, så må der jo ske ændringer undervejs, hvis en lejr skal følge med tiden, og det er selvfølgelig også sket på Højbjerg. Allerede i begyndelsen af 1940'erne blev retiraderne erstattet af rigtige toiletter og i samme årti blev der udgravet en lille kælder under køkkenet og køkkenet blev udvidet, der blev sat en koksfyret kedel op i den lille kælder. I den østlige ende blev der foretaget en udvidelse med plads til et *Skipperværelse* og en lille afdeling for instruktørerne.

I 1940'erne blev der gravet ud i højen og et cykelhalvtag og flere skure blev opført. I 1961 ændrede man opvarmningen og fik sat el-radiatorer op, så vi blev fri for de mange frosne og sprængte vandrør. Samtidig blev loftet og vægge isoleret med glasuld, et meget ubehageligt arbejde mellem loft og tag. Også det gamle brændekomfur blev udskiftet med et gaskomfur. I 1970'erne blev kravene til brandsikring skærpet, og vi fik hele lejren malet med brændhæmmende maling som senere i stor udstrækning er udskiftet med gips.

Der var ikke meget plads til arbejdet med isoleringen.

Ved kredsens 75 års jubilæum i 1981 blev der samlet penge ind til nye vinduer med termoglas i hele lejren og i 1986 blev 10 personer indbudt til at være med i et udvalg der skulle stå i spidsen for en stor ombygning i den østlige ende, idet den store sovesal, instruktør- og 2 små værelser skulle ændres til 3 dejlige soverum. Også køkkenet skulle moderniseres og udvides med et af de gamle lederrum. Selve arbejdet gik i gang den 19. februar 1988 med Højbjergs arbejds hold som den drivende arbejdskraft. Køkkenet blev færdig samme år og blev gennemført for ca. 60.000 kr. I 1989 startede man så med sovesalen som indenfor de næste par år stod klar med nye køjer og lyst interiør.

Toilet- og badeforholdene var efterhånden ikke særlig gode og i 1995 blev det så besluttet at der skulle laves en helt ny toiletbygning. En af kredsens gamle førere Leif Christoffersen, som også havde tegnet Hald Sø Lejren,

blev anmodet om at lavet et forslag. Det blev så drøftet i nogle år, mens man samtidig fik styr på lånemulighederne. I maj 1998 var man så klar til at sende materialet i udbud, desværre var tilbuddene ikke i overensstemmelse med vore ønsker og økonomi, så vi måtte i gang med lidt små korrektioner og en ny udbudsrunde. Den 1. juli 1999 fik vi så det tilbud som endte med at blive udført, beløbet var på næsten 700.000 kr. Den 2. august 1999 blev kontrakten så underskrevet og byggeriet gik i gang og fandt sin endelige afslutning med en indvielse den 30. april 2000. Da vi nu var godt i gang med en god entreprenør, blev toiletbygningen ikke det eneste som i det år blev lavet på Høbjerg. Også den lille sovesal blev udvidet ind i dagligstuen og blev omdannet til en gang med 3 mindre værelser. Det gamle lederværelse mod vest blev inddraget i dagligstuen. På vedligeholdelsesområdet blev der lagt nyt tagpap, pudset skorstenen, nyt tag på redskabsskure mv., i alt blev det en udgift på over 1 million, som skulle finansieres ved et lån i Svend Hornsylds Fond, et lån i Nordea og kredsens egne midler. Der skete så det i efteråret 2000 hvor vi skulle ændre vores kassekredit til et Nordea lån, at vi fik en meget stor udbetaling fra Svend Hornsylds Legat, så vi ikke behøvede at optage lånet hos Nordea.

Fredning

Området omkring Høbjerg har altid været et spændende naturområde, og som sådan været beskyttet efter Naturfredningsloven. Men i 1975 startede, på foranledning af Danmarks Naturfredningsforening, en direkte fredning af hele Høbjerg området. Det blev nogle meget hårde forhandlinger med myndighederne, som ville undgå bebyggelse. I den endelige kendelse af 11. oktober 1976 havde vi fået indført en passus "Genopførelse og tilbygning til eksisterende bebyggelse samt ombygning, hvorved bebyggelsens ydre ændres, kan dog finde sted med fredningsnævnets tilladelse". Også teltslagning fik vi tilladelse til og erstatningen var på 6.500 kr.

Lejrens benyttelse

Høbjerg har siden 1935 været en væsentlig del af kredsen. Alle der er eller har været med i F5 / F5 Mariendal har mange minder fra Høbjerg, det være sig fra ture, weekender, sommerlejre eller nogle af de mange arbejdshold. Også i dag benytter kredsen jo Høbjerg, måske ikke så meget som tidligere, men der er jo også Jomsborg og Hald Sø Lejren.

I det omfang kredsen ikke selv benytter lejren bliver den lejet ud til andre FDF kredse eller spejdere, også en del private personer lejer lejren til fætter- og kusinetræf, og i de sidste år har også firmaer lejet sig ind. Alt dette har betydet at Høbjerg i dag rent økonomisk hviler i sig selv.

Hald Sø Lejren

1961-1970

Hvorfor Hald sø området

For at svare på det er vi nødt til at gå lidt tilbage før 1961, nemlig til 1950'erne. På kredsens ofte foretagne cykelture i Jylland havde vi ligget i lejr et par dage ved Hald sø både i 1952 og i 1957. Det var på Spejderkorpsets lejrplads *Skytteholmen* i søens nordlige ende.

I 1959 ville kredsen igen bruge denne lejrplads, men den var optaget. Via en kontakt hos Viborg FDF fik vi at vide at der var en gårdejer i Gl. Almind som gerne gav lov til at indrette teltplads for FDF og KFUM på hans græsarealer ved søen.

Vores første besøg på denne gård og hos denne gårdejer Carl Pedersen, var den 8. juli 1959. Igen i 1960 tog man over til dette pragtfulde område, men denne gang lå vi i en fast teltlejr i en hel uge.

De mange både ældre og yngre ledere, der efterhånden havde været på lejren var blevet utrolig glade for både lejrpladsen, hele området og ikke mindst den modtagelse vi havde fået hos Carl Pedersen, hans hustru Johanne og i Gl. Almind. Lederne påstod faktisk, *at har man først været der én gang, må man atter vende tilbage*. Et udsagn som senere har vist sig at være noget nær en 100 % sandhed.

I sommeren 1961 skulle vi igen have et hold væbnere liggende i teltlejr ved søen, og denne tur blev faktisk optakten til at en FDF kreds fra Frederiksberg for første gang købte en lejr på *den anden side* af Storebælt. På lejren havde holdets 3 ledere mange hyggelige samtaler med Carl og Johanne. De blev klar over at Carl og Johanne måske måtte skille sig af med gården. De havde ret svært ved det daglige arbejde, var jo kommet op i årene og Carl Pedersen havde mistet et ben og Johanne arbejdede også som hjemmesygeplejer. Men på den anden side ville de nødt til forlade stedet som de havde haft siden 1929. De 3 ledere så nu en mulighed for at FDF F5 måske kunne blive ejer af denne dejlige plet af Danmark.

Gården købes

Straks da man vendte hjem fra sommerlejren begyndte de 3 ledere at bearbejde alle kredsens øvrige ledere og bestyrelse for at få dem med på ideen om at købe gården. Det er tidligere nævnt at stedet påvirker og begejstrer dem der har været der, og det viste sig at de kunne positivt påvirke også dem der endnu ikke havde set stedet, og i løbet af september gik bestyrelsen i gang med nærmere at undersøge muligheden.

Gården som den så ud ved købet

De første lejrbygninger

Samme år i 1962 fik vi tilbudt en gratis overtagelse af et lagerskur, som lå i Tuborg havn. Betingelsen var at vi selv rev huset ned og fjernede det. Det gjorde kredsens ledere på en weekend og gode venner sørgede for at det i adskilt stand blev transporteret til Hald Sø Lejren. Året efter gik nogle ledere så i gang med at rejse huset igen, dog i en noget ombygget stand. Huset blev rejst på marken bag gården, og denne var første lejrbygning kom til at indeholde en stue, køkken og soverum med 10 køjer. Helt færdig stod bygningen dog først i 1964, og i mange år derefter skete udvidelser og forbedringer.

Hald Sø Lejrens første hus 1963/64.

Sølvbryllupshuset under opførelse.

I de første år havde arbejdsholdene overnattet på høloftet når vi var derovre, og maden købte vi hos Carl og Johanne Petersen. I øvrigt et arrangement der var meget hyggeligt og som forstærkede vort venskab med vores *forpagtere* og deres venner i byen.

Nogle år senere fik vi mulighed for at anskaffe endnu en træbygning på ca. 80 m². Det var et tidligere sølvbryllupshus som der ikke var brug for mere efter de nye forsamlingshuse var kommet over alt. Vi havde selv et par gange tidligere lejet det og anvendt det som soverum for de mindre børn. Sølvbryllupshuset blev nu opsat på et sokkelfundament ved siden af den første lejrbygning, og det blev ombygget med fast tag og indrettet med 16 køjepladser og et spise- og fritidsrum. Mange år senere, da vi havde fået bygget en rigtig lejr, blev huset alene anvendt til fritidsaktiviteter og værksted.

Teltlejrene ved Hald sø

I de første mange år, helt nøjagtigt 15 år, efter vi havde købt gården, var det først og fremmest i forbindelse med væbneres teltlejre at kredsen kom til Hald Sø Lejren. Normalt oprettede man teltlejren nede ved søen og nogle gange var det små hold, men ofte var væbnerholdene på 40-50 personer. Et par gange i perioden havde vi også de mindre børn med, de boede så i det tidligere nævnte sølvbryllupshus, som de første gange var lejet og opstillet og som senere var købt. *Tanterne* lavede maden til de mindre børn i Carl og Johannes bryggers.

Også storlejre med skotterne har været afholdt flere gange på lejren. I den første af disse lejre i 1963 var der ca. 200 deltagere fordelt i 3 lejre, de mindre børn i sølvbryllupshuset, væbnerne i telt ved søen og seniorerne i telt på nabogrunden i Kapeldalen.

Ønsket om en rigtig lejr

I de første 10 år vi havde gården var der mange der talte om, at det ville være dejligt med en rigtig sommerlejr. Da vi så i slutningen af denne periode fik en gave på 50.000 kr. fra Kanafonden adresseret til dette formål, blev ønsket endnu større og også lidt mere realistisk. Men der skulle gå endnu nogle år før drømmen gik i opfyldelse.

1971-1980

Sommerlejren bygges

Det blev det årti hvor vi i FDF kredsen på Frederiksberg fik en *rigtig* sommerlejr helt ovre i Jylland.

Talrige blev de ledermøder og bestyrelsesmøder, hvor sommerlejrbyggeriet blev drøftet. Mange skitser blev udarbejdet og mange placeringer blev drøftet. Også det økonomiske spillede selvfølgelig en meget stor rolle og betød ofte en afbremning af de helt store, og til tider vilde, initiativer og planer.

I 1973 til 75 blev der imidlertid arbejdet intens med byggeplanerne og et særligt byggeudvalg var nedsat. I begyndelsen af 1976 var vi så langt fremme, at et projekt som alle kunne samles om, og som vi havde råd til, var blevet færdigt.

Hald Sø Lejren anno 2006

Sommerlejren.

Det endelige projekt bestod i en sommerlejr, bygget så den indgik som en naturlig del af selve gården. Stuehuset skulle i første omgang ikke berøres, her boede jo Carl og Johanne Pedersen så længe de selv ønskede det. Laden, med de smukke kampestensmure, skulle ombygges til storkøkken og spisesal, men kampestensmuren skulle bevares. Den gamle staldbygning skulle helt fjernes og erstattes af en ny sovesalsbygning, dobbelt så lang som kostalden..

Projektet var tegnet af en af kredsens gamle medlemmer Leif Christoffersen, som i øvrigt også, sammen med byggeudvalget, kom til at stå i spidsen for byggeriet.

I projektet lå også at de 2 hidtidige små lejrbygninger indtil videre skulle bevares. Den ene skulle anvendes som lederbygning med plads til 8 ledere i 2 rum og den anden skulle bruges som fritids- og aktivitetsrum, samt værksted for udvalget.

Projektet var stort og ville selvfølgelig også blive dyrt hvis det skulle stå færdigt på en gang. Vi foretog derfor store besparelser inden vi gik i gang med byggeriet. F.eks. undlod vi varme, skiftede ikke taget på stuehuset og anvendte mange billige løsninger. Hele tiden sikrede vi dog at man efterfølgende kunne tilvejebringe de rigtige løsninger.

2 andre ting betød også at vi turde gå i gang med byggeriet, nemlig vores egen arbejdskraft og mange dejlige gaver, specielt omkring inventar.

Byggeriet går i gang.

I slutningen af 1976 var alle myndigheder hørt, ikke mindst fredningsmyndighederne og vi fik endelig byggetilladelse til opførelse af sommerlejren. Så den 5. december 1976 indkaldte vi 4 lokale håndværksmestre til et møde på stedet, og dagen efter gik de i gang med at bygge lejren.

Kredsens ledere, seniorer og ikke mindst venner på egnen havde dog tyvstartet, idet man i efterårsferien 1976 havde revet den gamle staldbygning ned. Gammelt træ blev brændt og alle murbrokker blev kørt lidt ud på marken, hvor der blev lavet en stor hestesko bålplads.

Som nævnt ovenfor skete lejrens opførelse ikke kun ved hjælp af professionel arbejdskraft, men alle kredsens ledere og venner kom det næste år til at bidrage med megen arbejdskraft. Næsten hver weekend i første halvår af 1977 var der større eller mindre arbejds hold fra København, for at fjerne de gamle tagsten på laden, spartle og male vægge, male tagspær, nedgrave el-kabel, istandsætte inventar såsom senge, borde og stole som vi havde fået som gaver eller meget billigt fra militæret.

Den 18. marts 1977 blev der holdt et festligt rejsegilde og den 10. juli 1977 blev lejren indviet ved en stor indvielsesfest med børn på lejren, mange gæster fra København og selvfølgelig alle vore venner fra Gl. Almind og omegn.

Der blev foretaget indmuring af 3 grundsten inde i den nye spisesal. Indmuringen blev foretaget af kredsens yngste medlem, kredsens ældste medlem og af Dagmar Henriksen på vegne af Kanafonden, som havde gjort det økonomisk muligt at få dette store projekt op at stå, både ved pengegave ved den første idé fase, under byggeriet og senest med en gave ved indvielsen.

Hvordan blev lejren så?

I den gamle lade hvor alt, undtagen de udvendige kampesten, var nyt, fik vi et dejligt 60 m² køkken med toilet og alle moderne køkkenmaskiner der hører sigt til på en stor lejr. I bygningens anden ende blev indrettet en 80 m² stor spisesal med plads til mindst 70 personer.

Den gamle stald som blev fjernet blev erstattet af en 325 m² ny bygning, indrettet med en stor hall med indgang til spisesalen, et fyrrum og et depotrum samt 3 sovesektioner med hver 3 værelser og baderum med toilet. I alt med plads til 60 personer.

I de foreløbig bevarede bygninger på 55 og 80 m² havde vi plads til 8 personer. Med stuehusets 75 m² rådede vi nu over 675 m² bebygget areal.

Det at bo så langt væk giver selvfølgelig nogle problemer. Heldigvis har vi fra start af haft en uvurderlig hjælp fra vore naboer. Så vi blev i kredsen meget chokeret da vores første udlejning i sommeren 1977 blev en stor fiasko. Holdet, som bestod belastede børn, udøvede voldsomt hærværk på den helt nye lejr. Desværre gik også ud over flere naboer, men vi fik heldigvis erstattet det ødelagte og fik genetableret det før så gode forhold til naboerne.

I dette årti fik vi endnu en overraskelse, nemlig en meget stor storm som ved nytår 1980/81 blæste tagplader ned fra fritidshuset og ødelagde hønsehuset.

Det gik ikke så meget ud over skoven, idet vi i 1978 havde fået gennemført en meget stor træfældning. De fleste af vore nåletræer på de fredede områder var ønsket fjernet af miljømyndighederne for at bringe skoven tilbage til sit oprindelige udseende. En næsten 3 måneders opgave for 2 mand, som skovridderen stillede til rådighed.

Naboarrangementer.

Som det er fremgået af det tidligere skrevne har vi fra første dag haft et godt forhold til alle vore naboer og venner i Gl. Almind og omegn. Det har betydet mange hyggelige kopper kaffe rundt omkring, og også mange gæster ved vore store og små lejre, indvielse af vore hytter og hvad vi ellers kunne finde på.

Men i oktober 1973 startede vi en ny tradition, hvor vi hvert andet år indbød vore naboer til et hyggeligt samvær. I de første år var vi ikke så mange og holdt det om aftenen i det lille først opførte træhus, men senere er det blevet en festlig tradition for hele Gl. Almind.

1981-1990

Ny lederbygning.

Selv om vi nu havde en dejlig sommerlejr var forholdene for de voksne ledere ikke de bedst mulige. Vi havde valgt indtil videre at anvende den gamle træhytte fra 1963/64 som lederbygning. Den var gjort lidt mere funktionsduelig med 2 meget små soverum, hver med 4 køjepladser. Toilet- og badeforhold var der stort set ikke mere, så lederne måtte over i hovedlejren.

Vi ønskede os derfor en ny og bedre afdeling for lederne og de *tanter* som var med i køkkenet på vore lejre. Når vi ikke havde lavet en sådan lederafdeling da lejren blev opført i 1977 var baggrunden at det gamle stuehus på den oprindelige gård, som fortsat var beboet af Carl Petersen, skulle ombygges til lederafdeling, den dag Carl Petersen ikke mere ønskede at bo der.

I slutningen af 70erne blev vi imidlertid klar over at det ville være en dårlig ide, hvis lejren ikke var beboet hele året – der er ret lang vej fra København til Gl. Almind, såfremt der var et uheld på lejren eller når der skulle kontrolleres efter en udlejning. Vi gik derfor i gang med at finde en anden løsning på ledernes overnatningsmuligheder. I begyndelsen af 80erne drøftede vi så flere muligheder, f.eks. en udvidelse og modernisering af træhytten eller opførelse af en helt ny bygning. Sidstnævnte blev resultatet og sommerlejrens arkitekt Leif Christoffersen gik i gang med at udarbejde et forslag til en separat lederbygning og et byggeudvalg blev nedsat som skulle sikre en gennemførelse af byggeriet, dvs. det endelige projekt, myndighedsansøgning og finansieringen.

Projektudarbejdelsen gik fint, men myndighedsbehandlingen blev ret træg, da fredningsfolket der kom på banen og krævede ændringer. Bl.a. måtte vi ændre på taghældningen for at sikre udsynet fra Gl. Almindvej ned mod søen!

Kanafonden, som i starten havde hjulpet os i gang med det første byggeri, trådte nu atter til med en stor pengegave. Et lån i Svend Hornsylds Fond sikrede yderligere at vi turde gå i gang med projektet i 1985. Lokale håndværkere opførte så den meget flotte og velisolerede træbygning. Både pris og byggetid blev overholdt med opstart 1. april 85, rejsegilde den 16. maj og indvielse i efterårsferien den 10. oktober 1985.

Bygningen blev indrettet med 6 soverum med i alt 10 sengepladser, så lejren nu i alt kunne rumme 70 personer i 15 rum. Desuden blev bygningen indrettet med 2 toiletter, 2 baderum, et stort aktivitetsrum, en dagligstue og en særlig lille køkkenafdeling med en soveplads alene til brug for de tilsynspersoner der kom fra København. Det indvendige arbejde, bl.a. VVS, flise- og malerarbejde, blev udført af kredsens egne ledere og venner, som deltog i ret så mange arbejdsweekender i første halvdel af 1985.

De gamle træbygninger.

Med opførelsen af den nye lederbygning var der ikke behov for de 2 træbygninger. Det gamle ombyggede sølvbryllupshus, som indeholdt fritidsrummet og arbejdsboldets værksted, blev nedrevet og brændt. Et nyt værksted var blevet indrettet i det gamle hønsehus.

Vores første træhytte fra 1963/64, som hidtil havde været ledernes tilholdssted, var for god til nedrivning, så den blev foræret til Galten FDF til brug som kredshus, og er i øvrigt i brug den dag i dag. Flytningen var en stor mundfuld, idet en kran flyttede hele huset over på en stor blokvogn, som med politieskorte kørte til Galten. Kun én rude gik itu.

Nyt oliefyr.

Sommerlejren var i sin tid bygget med en forberedelse for opvarmning, med uden radiatorer og fyr. Der var kun et lille fyr til varmt vand). For at kunne bruge lejren også i de tidlige forårsmåneder og sene efterårsmåneder ønskede vi os et oliefyr.

Men et sådant stort oliefyr var dyrt og pengene havde vi ikke. Men Carl Petersen lånte os så pengene mod at vi også lagde varme ind i stuehuset. Vi skulle så afdrage det rentefrie lån over de næste 5 år.

Problemer i 80erne.

Vi fik 2 store problemer, eller opgaver, i dette årti. Det første var at vores vandrør til det varme vand, som lå under lejrens gulv i den vestlige ende. Gang på gang blev de utætte, så vi måtte hugge gulvet op og foretage reparationer. Det blev derfor bestemt at trække helt nye vandrør i denne ende af lejren, men denne gang lagt synligt på loftet. En stor opgave som det tog kredsens ledere nogle weekender at lave.

Det andet problem var i september 1987, da et lynnedslag i el-masten ødelagde vores el-system og startede en brand. Brandvæsenet fik dog hurtigt alt under kontrol, og med undtagelse af el-ledninger, el-tavle, hovedkabel og et utroligt stort svineri, især i storkøkkenet, skete der heldigvis ikke mere.

Johanne og Carl Petersen.

I de tidligere afsnit er der fortalt lidt om de 2 personer vi købte gården af. Hvilken gæstfrihed og hjælpsomhed vi mødte. Det var derfor med sorg at vi mistede både Johanne og Carl i begyndelsen af 80erne. Johanne, som nogle år i forvejen var kommet på plejehjem, døde den 15. maj 1981, 85 år gammel og Carl døde året efter den 1. november, 82 år gammel.

Johanne og Carls børn, som vi jo havde kendt fra vi kom første gang, eftergav os den resterende oliefyrsgæld vi havde til Carl.

Johanne og Carl var ikke de eneste vi gennem årene fik et varmt og godt forhold til og som har hjulpet os utroligt mange gange gennem de 40 år. Det vil blive for omfattende at nævne dem alle som vi mødtes med næsten hver gang vi var på lejren, eller som tog os med til sammenkomster og fester, eller besøgte os i København.

Som nævnt tidligere havde vi besluttet at stuehuset fremover skulle være beboet. Så da Carl døde gik vi i gang med at finde en lejer, som mod en rimelig husleje ville hjælpe os med tilsyn og nogen afleveringskontrol efter udlejning. Ordningen har været en meget stor hjælp for os, og vi tror også at de 3 personer, som har boet der i de sidste 25 år, har været glade for stedet.

1991 – 2006

Walther Hansen.

I juli måned 1996 dør Walther Hansen efter lang tids sygdom. Walther er en af de personer som har betydet rigtig meget for Hald Sø Lejren, for Højbjerg og hele kredsen. Han kom i kredsen som stor dreng og blev siden delingsfører for nogle af de største klasser. I en lang periode var han en stor arbejdskraft for Højbjerg ligesom han også var kredsfører i 5 år.

På Hald Sø Lejren var han med på arbejds holdet fra vi købte gården, og overalt på lejren finder vi spor af det som han lavede eller skaffede. Han var de fleste år på lejren mindst 14 dage, hvor han samlede op på alle sommerens småskader. Han fik gennem tiden opbygget en meget stor vennekreds i Almind og Gl. Almind, så det blev ligeledes til mange besøg.

Hald Sø Lejren blev hans hjertebarn, og efter hans død var kredsen enearving til alt hvad han ejede, men at det fortrinsvis skulle komme Hald Sø Lejren til gode. Da hele boet var gjort op fik kredsen over 350.000 kr., så der blev nogle dejlige forbedringer på lejren i den efterfølgende tid.

Nyt gulv i spisesal og hall.

Vi havde altid ønsket at få vores midlertidige havefliser i spisesalen og hall'en erstattet med et rigtigt gulv, og vi fandt at det var i Walthers ånd at bruge noget af arven til dette formål. Vi fik lagt et flot fyrretræs gulv i spisesalen, og nu kunne vi høre hvad vi talte om, idet akustikken blev meget forbedret. I hall'en fik vi lagt et lige så smukt flisegulv, begge arbejder blev udført af lokale håndværkere.

Investeringer.

I perioden er der også sket mange andre forbedringer. Der kan nævnes opførelse af en ny klokkestabel i 1995, i øvrigt det sidste store arbejde som Walther Hansen fik lavet. Vi fik nye industri køle- og fryseskabe, ny opvaskemaskine, 2 nye ovne opsat i arbejdshøjde, rigtig toiletkabine til brug for teltlejren ved søen, isoleret en ydervæg i det gamle stuehus, nye toiletter, og selvfølgelig en masse vedligeholdelse, såsom nødvendig maling.

Vi havde også nogle alvorlige vedligeholdelsesopgaver i samme periode. De gamle radiatorer fra begyndelsen af 60'erne, kunne ikke mere og måtte udskiftes i 1996. Samme år flytter vi brugsvandrørene i den østlige ende ind under loftet, og året efter kan oliefyrs kedlen ikke mere.

Legeland

Til hjælp for lejrudvalget, som jo ikke er helt unge ledere mere, har de lidt yngre ledere, i øvrigt fra flere Frederiksberg kredse, taget på lejren hver pinse, og sørget for mange af vedligeholdelsesopgaverne. For nogle år siden fik de lavet en god både- og badebro og i dette jubilæumsår har vi fået et flot legeland, som de mindre børn vil få stor glæde af. Også bålpladsen blev kraftigt forbedret.

Fredningen

Den seneste fredning blev afsluttet i 1997, men kravene i fredningen, som skal nærmere drøftes med de enkelte lodsejere, er endnu ikke færdig. Vi forventer at der vil gå mange år endnu før man ser resultaterne af de mange møder og mængder af papir.

Vand

I Gl. Almind havde vi vores eget vandværk, men det var efterhånden blevet gammelt og store investeringer skulle til for at opfylde myndighedernes krav. Man valgte derfor at nedlægge vandværket og i stedet blive koblet til Almind Kirkeby vandværk. Det kostede en del penge, men var nok billigere og bedre end at bringe det gamle i godkendt stand.

Kredshuset på Mariendalsvej 17

FDF F5 Mariendal har gennem tiderne været så heldige at det har været muligt at have sine egne mødelokaler, udover de lokaler der var til rådighed i Mariendals Kirke. I nyere tid har både FDF F5 og FPF Mariendal haft forskellige lejede lokaler på Ndr. Fasanvej. Fra 1. september 1982 blev Mariendalsvej 74 lejet og efterfølgende Mariendalsvej 70 fra 1. juni 1995. De sidste mange år har det meste af FDF arbejdet i Mariendal sogn taget sit udgangspunkt i disse lokaler, som har været en uundværlig base for vores fritidsarbejde. Disse lokaler har været sikret gennem langtidslejekontrakter, hvilket dog ændrede sig i foråret 2003, da ejendommens udlejer ikke ønskede en langvarig kontraktfornyelse.

Vi havde nu valget mellem at blive i et usikkert lejemål eller se os om efter nye muligheder. Vi valgte at se nærmere på alternative muligheder, hvilket kompliceredes af at der ikke er så mange erhvervslejemål i Mariendal Sogn.

Ejendommen består af 3 huse. Ud mod Mariendalsvej ligger hovedhuset med 2 beboelseslejemål og 2 erhvervslejemål. De 2 baghuse, som er dem vi selv benytter som kredshus, består af en 2 etages bygning og et garageanlæg.

En stor ombygning er i gang og godt på vej til et dejligt kredshus, indrettet med 4 mødelokaler, et kontor og indgangsområde med toilet, i alt over 200 m² plus en kælder og et stort gårdareal.

Den 1. maj 2003 var ejendommen Mariendalsvej 17 sat til salg af EDC mæglerne i Berlingske Tidende for den nette sum af 4.850.000 kr.

Ambitionsniveauet i FDF F5 Mariendal har aldrig fejlet noget, men at købe en ejendom til den pris, og så samtidig skulle til at være boligadministrator, krævede nogle overvejelser. Den 14. maj var der fremvisning af ejendommen for kredsens ledere og bestyrelse, hvorefter det blev besluttet at arbejde videre med projektet.

De næste 4 måneder var hektiske. Alt skulle undersøges og arrangeres til mindste detalje. Hvordan *skaffer* man lige 4.85 million – er det overhovedet muligt og er prisen måske for høj, kan vi stadig få lokaletilskud, hvad siger lokalplanen til at ejendommen benyttes til FDF arbejde og hvordan skal det

gå når hverdagen melder sig. Alt løste sig og den 4. september 2003 satte Anne Petersen og Ulrik Friis deres underskrift på en købsaftale med en endelig pris på 4.500.000 kr. og FDF F5 Mariendal var dermed en ejendom og en masse frivilligt arbejde rigere.

Pengene blev skaffet ved et lån i huset, et lån i Høbjerg og et lån i Svend Hornsylds Fond. kredsens egen kassebeholdning og en stor legatportion fra Svend Hornsylds legat sikrede den kontante udbetaling.

Ved kredshusets indvielse den 15. november 2003 klippede kredsens formand Ulrik Friis og kredsleder Anne Petersen, samt Frederiksberg distriktsleder Erik Rasmussen, den røde snor over, og så blev der holdt en festlig eftermiddag og aften for kredsens medlemmer, forældrene og de mange venner til kredsens.

1. november overtog vi huset med store flyttedag fra Mariendalsvej 70 & 74 samme weekend og stor indvielse den 15. november. Ved udgangen af november 2003 var en æra med lejede lokaler endegyldigt slut for FDF F5 Mariendal.

Med økonomiske hjælp fra anlægsfonden på Frederiksberg, er det gennem de sidste 3 år lykkedes os at få renoveret dele af huset, ligesom vi netop har afsluttet en komplet gårdrenovering. Der venter dog nogle års byggerod endnu, inden vi kan sige at vi har de optimale forhold for FDF arbejdet i Mariendal sogn.

Selv om kredsens nu har fået sit eget kredshus, glemmer vi ikke at vi fortsat er en del af menigheden ved Mariendals kirken og menighedshuset vil stadig være samlingspunkt ved større arrangementer.

Kredsledere gennem 100 år

27/10-1906	-	01/05-1909	Oluf J. Skjerbæk
01/05-1909	-	27/11-1910	Åge Lønberg-Holm
27/11-1910	-	01/09-1912	Oluf J. Skjerbæk
01/09-1912	-	19/04-1914	Alfred Lynæs
19/04-1914	-	21/06-1917	Svend Thomsen
21/06-1917	-	27/08-1917	Svend Hornsyld
22/08-1917	-	14/09-1917	Georg Svane
14/09-1917	-	13/04-1919	Svend Hornsyld
13/04-1919	-	01/10-1919	Holger Theisen
01/10-1919	-	01/10-1920	Ove Arkil
01/10-1920	-	13/04-1947	Svend Hornsyld
13/04-1947	-	20/03-1955	Henry Christensen
20/03-1955	-	05/05-1957	Mogens Vestergaard-Hansen
05/05-1957	-	13/01-1963	Kurt Christiansen
13/01-1963	-	06/04-1964	Gunnar Starup-Hansen
06/04-1964	-	12/01-1969	Walther Hansen
12/01-1969	-	17/05-1971	Warmi Hansen
17/05-1971	-	01/05-1975	Bent Christiansen
01/05-1975	-	24/10-1977	Jens Jensen + Chr. Moesgaard + Jørgen Friis
24/10-1977	-	21/02-1983	Tage Jørgensen
21/02-1983	-	01/01-1988	Jens Christiansen + Peter Wind
01/01-1988	-	16/09-1993	Peter Wind
16/09-1993	-	01/01-1994	Jesper Pehrson + kollektiv ledelse
01/01-1994	-	21/03-1995	Merete Atzen + Jesper Pherson
21/03-1995	-	01/01-1996	Merete Atzen
01/01-1996	-	01/01-1998	Merete Atzen + Kim Bebe
01/01-1998	-	08/03-1999	Anne Petersen + Britt Overby + Britta Mortensen
08/03-1999	-	01/01-2005	Anne Petersen + Kim Bebe + Charlotte Huvendick
01/01-2005	-		Kim Bebe + Flemming Tranberg

Formænd for bestyrelsen gennem 100 år

27/10-1906	-	1920	Emil Albeck
1920	-	21/05-1939	Hans Fr. Hansen
21/05-1939	-	07/01-1961	Svend Hornsyld
07/01-1961	-	09/01-1963	Christian Buch
09/01-1963	-	15/04-1975	Kurt Christiansen
15/04-1975	-	20/01-2003	Henning Jørgensen
20/01-2003	-		Ulrik Friis

Bestyrelse, kredsledelse & ledere
27. oktober 2006

Bestyrelse

Ulrik Friis	Formand	Indsuppleret
Karen Westergaard	Sekretær	Menighedens repræsentant
Lilli Fogde		Forældre repræsentant
Merete Atzen		Ledernes repræsentant
Jørgen Friis	Kasserer	Indsuppleret

Kredsledelsen

Kim Bebe
Flemming Tranberg

Revisorer

Kjeld Arnberg	Bent Petersen
Martin Atzen	Frank Andersen

Ledere

Bent Christiansen	Carina Stidsen
Anders Dalsted	Réne Olesen
Tage Jørgensen	Erik Falsvig
Jan Kramer-Jespersen	Louise Pedersen
Anne Petersen	Heidi Bebe
Britta Mortensen	Thomas Hartmann Sørensen
Charlotte Huvendick	Søren Skat Jensen
Britt Overby	Jacob Hartmann Sørensen
Michael Olesen	Anette Kjærby
Mie Skov	Hanne Kjærby
Carsten Gringer	

Mange af FDF F5 Mariendals medlemmer den 5. april 2006

FDF

Frivilligt Dreng og Pige Forbund
Frederiksberg 5. kreds
Mariendalsvej 17
2000 Frederiksberg
39 319 319
F5@FDF.dk
www.FDF.dk/f5